

LAISVĖ
 Weekly
 102-02 Liberty Ave.
 Ozone Park, N. Y. 11417
 Telephone: 641-6887
 Area Code 212

Entered as second
 class matter at the
 Post Office at Jamai-
 ca, N. Y., under the
 Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVE—LIBERTY
 Savaitinis

Dalyje Queens apskrityje (N. Y.) \$10.00
 Kanadoje \$10.00
 Kitur užsienyje 12.00
 Jungtinėse Valstijose \$9.00
 Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

KRISLAI

Bukime pareižgi
 Laivas be vairuotojo
 Kad blaivus protas laimėtų!
 Kreiva galvosena
 Mus džiugina, o juos baugina.
A. BIMBA

Man atrodo, kad mūsų pa-
žangiosios spaudos vajai bus
gražiai pavykę. Ypač "Lais-
vės" vajuos pasibrėžtus tiks-
lus busime pilnai pasiekę.
Tuo reikia džiaugtis ir di-
džiutis.

Dabar jau esame koją įkėlę
į 1975 metus. Smarkiai padir-
bėjus spaudos reikalais, da-
bar reikėtų specialaus dėme-
sio atkreipti į mūsų organiza-
cijas. Reikia žiūrėti, kad ne-
būtų pamiršti mūsų Lietuvių
Literatūros Draugijos, Lietu-
vių Darbininkų Susivienijimo
ir chorų reikalai.

Mūsų chorai reikalingi ypa-
tingu susirūpinimo. Nedaug
mes jų turime. Rytuose
dar turime du chorų - New
Yorko Aido Chora ir Hartfor-
de Laisvės Chora. Pietuose
taipgi du - Miameje Aido
Chora ir St. Petersburgo
Dainos Mylėtojų Chora.

Kaip su Chicago? Paskuti-
niais laikais mažai besigirdi
apie chigagiečius dainos my-
lėtojus.

Nesigileikime jukviu pas-
tangų neišleisti gyvuojantiems
chorams liautis mus linksmi-
nus mūsų parengimuose.

Jau ir komercinėje šios ša-
lies spaudoje vis dažniau
skamba balsai su labai aktu-
liu klausimu: Kur mūsų šalies
laivo vairuotojas? Bėga die-
nos, slenkta mėnesiai, kaip
Washingtono pasikeitė vado-
vybė. Visi skundžiamės ir
dejuojame, kad mus užgėlė
labai sunkūs laikai, kad mūsų
visa ekonomika serga, o iš mūsų
naujosios vadovybės jokio
plano kaip ir kuo gelbėsime
iš tų nelaimių ir bėdų!

Mūsų naujasis prezidentas
linksmai sportuoja po Colora-
dos aukštas sniegotas kal-
nus, apsuptas saugumo agen-
tų ir išdykusių turčių. Matyt,
nėra nei laiko, nei noro imtis
su infliacija, resesija, nedar-
bu, kainų kilimu ir liaudyje
augančiu skurdu. . .

Tikėkime, kad tos pavojin-
gos kalbos, jog Vidurio Ry-
tuose nebetoli naujas gink-
luotas persiėmimas tarp Iz-
raelio ir arabų, kalbomis ir
pasilik, kad sveikas protas
paims viršų ir naujo karo bus
išvengta. Turėtų būti išveng-
ta. Rodosi, jau įvykę net keli
ginkluoti susikirtimai turėjo
įtikinti visas puses, kad gink-
lais santykiai tarp izraeliečių
ir arabų nebus atsteigti ir
sunormalizuoti.

Sios šalies reakcinis ele-
mentas įkaitęs propaguoja tą
mintį, kad prekyba tarp
Jungtinių Valstijų ir Tarybų
Sąjungos bei kitų socialisti-
nių kraštų ir jos plėtimasis
naudingas ir reikalingas tik-
tai tiems kraštams, kad jiems,
prekiausiams su jais, jiems
kažin kokią didelę loską pada-
rome, o mums iš to jokios
naudos nėra. Tai perdėm
kreiva ir kvaila galvosena.
Šioje šalyje kovai su nedarbu
ir recesija kaip tikta reika-
linga kuo plačiausia, kuo gy-
viausia prekyba su socialisti-
niu pasauliu.

Gaila ir pikta, kad ant šios
pavojingos reakcininkų meš-
kerės laikosi iškibus ir šios
šalies darbo unių aukštoji
vadovybė su George Meany
priešakyje. Nors kasdien
tūkstančiai darbininkų palei-

Tarybinė tyrimo
stotis skrieja
apie žemę

Maskva. - Gruodžio 25 die-
naitai paleido į erdvę skrieti
apie žemę tyrimo stotį arba
laboratoriją, vadinamą "So-
juz 4". Jos pagalba busia
pravesti platus erdvių tyrinė-
jimai. Pranešime nesakoma,
kaip ilgai stotis bus laikoma
erdvėje.

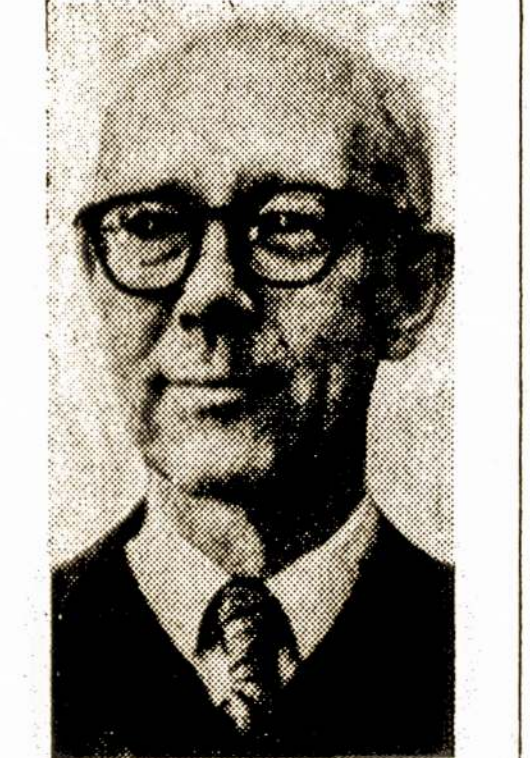
CHICAGOS DARBO
UNIJS IR MIESTO
RINKIMAI

Iš Chicago darbo unių
organo "Federation News"
labai aišku, kad to didiesio
didelė organizuotų darbinin-
kų dauguma remia dabartinio
miesto majoro demokrato
Richard Daley kandidatūrą
naujam, rodos, jau šeštam
terminui.

Iš kitos pusės, pasirodo,
kad Respublikonų partija tu-
rėjo vargo surasti žmogų,
kuris norėtų kandidatuoti
prieš Daley. Mat, jam laimėti
yra labai maža progą. Tik
Miesto Tarybos narys John
Hoellen apsiėmė palaikyti
kandidatūrą.

Rio De Janeiro, Brazilija.
- Traukinys užvažiavo ant
autobuso. Žuvo 18 keleivių.

REIKALAUJA, KAD
TEISEJAS JUOS
NUBAUSTŲ KALĖJIMU

Judge W. Arthur Garrity Jr.

Boston, Mass. - Didžioji
juodųjų žmonių organizacija
National Association for the
Advancement of Colored
People reikalauja, kad teisė-
jas Garrity patųdytų už gro-
tų tris Miesto Mokyklų Tary-
bos narius už priešinimąsi
mokyklų rasinei integracijai.
Mat, šitie trys nariai - John
J. Kerrigan, Paul J. Ellison
ir John J. McDonough - nesi-
skaito su jo patvarkymais dėl
mokyklų integracijos. Jie pa-
žemina teismą, jie laužo įsta-
tymus, - sako juodųjų žmonių
organizacija.

džiami už darbo, nes jų paga-
mintiems produktams stoka
marketu, unių lyderiai prie-
singai plėtimui prekybos su
socialistiniu pasauliu ir pa-
naudojimui jų marketų Ame-
rikos pramonės produktams.

Atrodo, kad kas liečia ame-
rikos lietuvių reakcinės sro-
vos, tai dar su geroku priedu
1974 metų istorija bus pakar-
tota 1975 metais. Tie patys
melai ir šmeižtai prieš Lietu-
vą dar patiršintai kartojami
jų spaudoje. Kai mus neapsa-
komai džiugina pranešimai iš
gimtojo krašto apie naujus ir
didelius laimėjimus visose
gyvenimo ir darbo srityse,
juos su pasipiktinimu ir des-
peracija sutinka "Draugas",
"Naujienos", "Keleivis",
"Darbininkas" ir "Dirva".

H. R. Haldeman John D. Ehrlichman R. C. Mardian John N. Mitchell

Keturi Watergate "didvyriai"
teismo pripazinti kaltais

Washingtonas. - Teismas
tesėsi keletą savačių. Buvo
teisiami penki buvę Nixono
žymiausi patarėjai. Jie buvo
kaltinami sudaryme samoks-
lo paslėpti užpuolimą ir api-
plėšimą Demokratų Partijos
buveines, vadinamos "Wa-
tergate", prieš 1972 metų
rinkimus ir po prisaika me-
lavime. Dabar jau turime
džiūrės, kuri susidėjo iš vie-
nuolikos vyrų ir vienos mo-
ters, nuosprendį. Jis tapo
išneštas praėitą trečiadienį.

Rasti kaltais H. R. Halde-
man, John J. Ehrlichman,
Robert C. Mardian ir John N.
Mitchell, o Kenneth W. Par-
kinson išteisintas.

Nuteistųjų advokatai pa-
reiškė, kad tuoj bus apeliuo-
jama į aukštesnį teismą.

Suos žodžius rašant ket-
virtadienį nuteistiems baus-
mės dar nepaskirtos. Kalba-
ma, kad jiems bus uždėta
tiksliai finansinė bausmė. Ne-
kalbama apie pasiuntinimą į
kalėjimą.

Smerkia aviacijos
administracija

Washingtonas. - Atstovų
Buto sudarytas komitetas
per 9 mėnesius vedė tyrinėj-
imą, kodėl tiek nelaimių atsi-
tinka su mūsų lėktuvais. Jo
išvada labai nemaloni Fede-
ralinei Aviacijos Administra-
cijai. Ji kaltinama, kad ji
energingai nekovojanti už
lėktuvų saugumą. Matyt, ji
nenori paspausti lėktuvų ga-
minimo korporacijos, kad jos
gamintų saugesnius lėktu-
vus.

Vėliausia nelaimė įvyko
pernai gruodžio 1 dieną, kai
lėktuvas "Boeing 727 netoli
nuo Washingtono pataikė į
kalną ir sudužo. Nelaimėje
žuvo 92 žmonės.

KUVO 41 ANGLIAKASYS
ZUŽDŽIAU NELAIMĖJE

Levin, Prancūzija. - Gruo-
džio 27 d. čionai anglies ka-
sykloje įvyko sprogimas ir
pagimdė gaisrą. 41 angliaka-
sys žuvo, o kiti šeši pavojin-
gai sužeisti. Nelaimės prie-
žastis neišaiškinta.

Dabar jis kovosias
už socializmą

Amiri Baraka

Newark, N. J. - Amiri
Baraka yra poetas, drama-
turgas ir politinis aktyvistas.
Jis 1970 metais padėjo suor-
ganizuoti Afrikos Žmonių
Kongresą, kuris skelbia juo-
dųjų žmonių atsisakymą nuo
baltųjų. Bet dabar jis sako
pakeitęs savo nusistatymą ir
kovosias už mokslinio socia-
lizmo įvykdymą Amerikoje ir
visame pasaulyje. Dabar jis
ragina Amerikos juoduosius
žmones susivienyti su baltai-
siais darbininkais ir kovoti už
kapitalizmo pavadimą socia-
lizmą. Dabar jis sako, kad
tiksliai Marksas ir Leninas
parodė teisingą kelią į išsi-
laisvinimą.

GRAIKIJA GAL KVIES
PABĖGELIUS SUGRĮŽTI

Athenai. - Premjero Cara-
manlis vadovaujama Graiki-
jos vyriausybė rimtai galvo-
janti po 1949 metų nepavyku-
sio sukilimo į užsienį pabėgu-
sius graikus kvieisti grįžti į
tėvynę. Tokių pabėgėlių yra
apie 50,000. Dauguma jų ran-
dasi socialistiniuose kraštuose.

Vid. Rytuose gali kilti naujas
karas, sako prez. Fordas

Vail, Colo. - Atrodo, kad
prezidentui Fordas labai pe-
simistiškai žiūri į šiandienę
padėtį Vidurio Rytuose. Jis
mano, kad naujas karas be-
veik neišvengiamas, o iš mūsų
Jungtinių Valstijoms nepa-
vyksia suvesti Izraelį ir ara-
bus į naujas derybas. Šiame
konflikte abi pusės didina
savo militarinį pajėgumą.
Anksčiau ar vėliau įvyks at-
viras susikirtimas, naujas
ginklų išbandymas.

Bet, žinoma, prezidentas
nenustoja vilties, kad pavyks
naujo karo išvengti. Jis sako,
kad juk abidvi pusės gerai
žino, kad naujas karas būtų
didžiausia tragedija tiek žmo-
nių gyvybėmis, tiek išlaido-
mis. Tokio karo rezultatai
būtų labai rimti ir pavojingi.

Prezidentas atsisakė ko-
mentuoti apie leidžiamus
gandus, kad jeigu arabų
kraštai užsimanytų paskelbti
kitą aliejaus embargo, Jung-
tinės Valstijos arba pačios
jėga užimtų aliejaus šalti-
nius, arba pagelbėtų Izraeliui
juos užgrobti.

SUNACIONALIZAVO
JAV PLIENO FABRIKUS

Caracas. - Venezuelos Kon-
gresas užgrybė vyriausybės
nutarimą sunacionalizuoti
United States Steel ir Bethle-
hem Steel kompanijų fabri-
kus. Visi formalumai fabri-
kų perėmimo arba nacionalizavi-
mo atlikti per Naujus Metus.

Venezuelos vyriausybė yra
pažadėjusi šioms Amerikos
kompanijoms už nuosavybę
tam tikrą atlyginimą.

IR JAPONIJOS
PREMIJERAS
MILIJONIERIUS!

Tokyo. - Naujasis Japoni-
jos premjeras Takeo Miki
viešai prisipažino, kad jis yra
stambus turtuolis, tiesiog mi-
lijonierius. Vien tik įvairių
kompanijų jo valdomi šėrai
verti daugiau kaip milijoną
dolerių.

Mūsų militaristai raginę
pradėti branduolinį karą
prieš Kiniją

Washingtonas. - Kolumnis-
tas Jack Anderson teigia,
kad Pentagono generolas
1958 metais ragino presiden-
tą Eisenhowerį panaudoti
branduolinius ginklus prieš
Kiniją, kai tarp Kinijos ir
Taivano ėjo susikirtimas už
Quemoy ir Matsu salas. Ir
laikinais prezidentas buvęs su-
tikęs tokį branduolinį karą
pradėti. Tik laimė, kad blai-
vus protas paėmė viršų ir
karas nebuvo pradėtas.

Jack Andersonas sako:
"Kitais žodžiais, Jungtinės
Valstijos prieš 16 metų buvo
pasimokusios vesti branduoli-
nį karą už dvi mažos vertės
salas".

Andersonas sako, kad 1968
metais Rand Corporation iš-
taiga pravedė slapta tyrinėj-
imą įvykių, susietų su minėto-
mis salomis ir dėl jų susikirti-
mo tarpe Kinijos ir Chiang
Kai-šeko. Tyrinėjimas chi-
ngais, kad Pentagono gene-
rolai buvo apgavagai pavei-
kę vyriausybę su Eisenhowe-
riu priešakyje panaudoti
branduolinius ginklus.

Betgi visai tai, visas tas
samokslas pradėti branduoli-
nį karą, buvo laikomas di-
džiausioje slaptybės. Per še-
šioliką metų Amerikos žmo-
nės nieko apie tai nežinojo!

MIRE BENE
POPULIARIAUSIAS
KOMIKAS

Jack Benny

Beverly Hills, Calif. - Gruo-
džio 25 dieną ant visados akis
užmerkė 80 metų sulaukęs
gal pats populiariausias Ame-
rikos komikas Jack Benny.
Mirė beveik staiga nuo vėžio
ligos. Per daugiau kaip 40
metų jis linksmino skaitlin-
gas publikas savo juokais.

Iš ryto gydytojai pripažino,
kad Benny beviltiškai serga,
o vėlai vakare jo jau nebebu-
vo gyvųjų tarpe.

Washingtonas. - Preziden-
tas Fordas pasirašė Kongre-
so priimtą bilį, pagal kurį iš
federalinio izdo buvęs presi-
dentas Nixonas gauna
\$200,000.

KREIPIASI Į TEISMĄ
PRIEŠ ŽVALGYBĄ

Washingtonas. - Atstovų
Buto narys - reprezentantas
Michael Harrington čia fede-
raliniame teisme užvedė bylą
prieš Centrinę Žvalgybos
Agentūrą (CIA). Jis reikalau-
ja, kad teismas uždraustų jai
užsiimti šnipinėjimu prieš
Amerikos žmones. Žvalgybos
Agentūros viršininkai giriasi,
kad jie savo nužiūrimų ameri-
kiečių sąrašę turi apie 10
milijonų amerikiečių pavir-
džiu.

Tuo tarpu reakcinis senato-
rius Goldwater pareiškė, kad
jis griežtai priešingas bet
kokiam tyrinėjimui Žvalgy-
bos Agentūros veiklos.

Chicago, Ill. - Zenith Radio
Corporation praneša, kad sa-
vo fabriką Lansdale, Pa.,
uždarys ant visados ir išmes
iš darbo 600 darbininkų.

MOKSLEIVIS TRIS
NUSOVĖ, O 9 SUŽEIDĖ

Olean, N. Y. - Praeitą
pirmadienį čia vidurinės mo-
kyklos mokins Anthony
Barbaro, matyt, proto nete-
kęs, mokykloje lakstė tarp
trečio ir ketvirtio aukštų ir iš
šautuvo per langus šaudė ir iš
žmonės gatvėje. Trys tapo
nušauti, o devyni sužeisti.
Policija turėjo darbo, kol ji
suėmė ir nuginklavo.

PALIUSAVO 14
POLITINIŲ KALINIŲ IR
UŽMOKEJO MILIJONĄ
DOLERIŲ

Managua, Nicaragua. - Per
kalėdų parengimą čionai
"partizanai" pagrobė 13 ame-
rikiečių ir pareikalavo, kad
valdžia paleistų 14 politinių
kalinių ir sumokėtų
\$1,000,000, arba suimtetų
bus nužudyti. Valdžia išpildė
jų reikalavimus ir davė lėktu-
va išskristi į Kubą.

"TIESOS" INF.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY
 PUBLISHED BY THE LITHUANIAN CO-OPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.
 Published Fridays, except in case of Holidays
 102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N.Y. 11417
 Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N.Y.
 Established April 5, 1911 ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:
 United States, per year \$9.00
 United States, per 6 months 5.00
 Queens Co., per year \$10.00
 Queens Co., per six months \$5.50
 Canada, Lat. Amer., per year, \$10.00
 Canada, Lat. Amer. 6 months \$5.50
 Foreign countries, per year, \$12.00
 Foreign countries, 6 months, \$6.50

Susipyko buvę geri bičiuliai

Dar taip neseniai reakcinių jėgų vadas senatorius Henry Jackson iš Washingtono valstijos labai gražiai sugyveno su George Meany ir kitais mūsų darbo unių judėjimo biurokratais. Jie jį laikė geriausiu bičiuliu. Ypatingai Meany jį aukštai kėlė ir garbino. Buvo kalbama, kad darbo unių aukštieji vadai dės visas pastangas, kad Demokratų partija Jacksoną nominuotų į prezidentus 1976 metų rinkimuose. Iš savo pusės, sen. Jacksonas nepraleisdavo nė vienos progos nepagyres mūsų darbo unių judėjimo vadovybės.

Henry Jacksoną ir George Meany'į tokia karšta susidraugavimą buvo suvedęs bendras nusistatymas prieš Tarybų Sąjungą ir komunizmą. Jiems baisiai patiko šaltojo karo politika.

Bet štai staiga, daugelio nuostabai, Amerikos Darbo Federacijos-Industriinių Organizacijų Kongreso organe "AFL-CIO News" pasirodo George Meany pasirašytas straipsnis, kuriame jis sen. Jacksoną ir valstybės sekretorių Kissingerį išvadinia veidmainiais ir apgavikais.

Kas pasidarė? Kuo Jacksonas taip labai nusidėjo, kad iš bičiulio staiga pavirto Meany priešu?

Jo nelaimė prasidėjo su jo "susyvyvimu" savo nusistatyme. Kaip žinia, senatorius Jackson net buvo nuvykęs į Tarybų Sąjungą apsidairyti. Tiesa, iš ten sugrįžęs jis nei Tarybų Sąjungos, nei jos sistemos negiria. Bet kas jam galvą "apsuko", kad jis Senate jau balsavo už prekybą su Tarybų Sąjunga, suteikiant jai net palankiausias sąlygas? Jacksonas aiškinasi, kad jam ir Kissingeriui pavykė iš Tarybinės vadovybės "išsikovoti" pažadėjimą, kad busia leidžiama žydams emigruoti į Izraelį beveik be jokių suvaržymų. Jam to ir užtenka pakeisti nuomonę apie prekybą su tarybinu, nors jo ir labai neapkenčiamu kraštu.

Tas, matyt, ir įsiutino jo bičiulį George Meany, kuris nepripažįsta jokių nusileidimų, jokių susitarimų, jokių prekybų su Tarybų Sąjunga ir kitais socialistiniais kraštais. Balsuodamas už prekybą vargšas senatorius, brolio Meany akyse, tapo išdaviku visko, už ką jiedu taip didvyriškai iki šiol kovojo.

Kas nors pačioje širdyje yra supuvę...

Kadaise, jau labai seniai, prieš visą šimtą metų Karolis Marksas, kalbėdamas apie dar "jauną" kapitalizmą, sakė: "Turi būti kas nors supuvę pačioje širdyje socialinės sistemos, kuri didina savo turtus, bet nemažina skurdo, ir kurioje kriminalystės auga smarkiau, negu gyventojų skaičius".

Irodymui šios Markso pastabos teisingumo pavyzdžio nereikia šandien ieškoti kur nors kitame pasaulio kampe. Mes čia pat, mūsų turtingiausiam kapitalistiniame krašte pasaulyje, turime ne vieną tokį pavyzdį, bet milijonus ir milijonus jų. Paimkime turtus ir skurdą. Kas gali užginti būvimą sukratę milijonų turtų? Niekas. Bet taip pat gali užginti būvimą baisaus skurdo? Taip pat niekas! Daugiau kaip trisdešimt milijonų amerikiečių pačios valdančiosios klasės yra pripažinti skurdžiais. Niekados pirmiau šioje šalyje nebuvo sukrata tiek turto, bet taip pat niekadose pirmiau nėra buvę nė tiek skurdžių.

Arba paminkime Markso pastabos dalį apie kriminalystes. Gyventojų skaičiaus augimas toli, labai toli atsilikęs nuo augimo kriminalistų. Siaubas ima tik pamislįs apie tai. Pagal vėliausią FBI (Federal Bureau of Investigation) pranešimą, 1973 metais šioje šalyje buvo papildyta aštuoni milijonai ir šeši šimtai tūkstančių stambių kriminalinių nusikaltimų, arba 158 procentais daugiau, negu 1960 metais! Už praėjusius, 1974 metus, FBI duomenų dar nematėme, bet spėjama, kad stambiųjų kriminalistų skaičius bus pakilęs iki visų dešimties milijonų!

Mūsų didmiesčiai pavirtę į džiungles. Pavojinga net ir dienos metu į gatvę išeiti. Nebe saugus esi nuo apiplėšimo arba užmušimo nė savo namų pastogėje.

Marksas buvo teisingas. Kas nors yra pamatiniai blogo su pačia mūsų kapitalistinės socialinės santvarkos širdimi. . .

Kas ką rašo ir sako

GAL IR TURI KUO PASIDŽIAUGTI

Chicago kunigų "Draugas" (gruodžio 28 d.) džiaugiasi: "Į naują, 94 Kongresą katalikų pateko rekordinis skaičius, viso 123, arba bus devynias daugiau nei buvo 93-jam. Katalikų procentas pilnai atitinka ir gyventojų katalikų procentui - 23. Podaugėjo Kongrese ir žydų. Praėjusiam Kongrese jų buvo 14, dabar bus 24. Ateistų, kurie taip save vadina, yra tik 6".

JIS TURI APSPIAUDYTI IR DIDŽIAJĄ LIETUVIŲ TAUTOS POETĄ

Chicago menševikų laikraščio redaktorius Martynas Gudelis tiesiog iš proto kraustosi, kam ne tik Vilniuje, bet ir Maskvoje buvo labai gražiai ir iškilmingai pagerbtas žymiosios lietuvių tautos poetės Salomės Nėries atminimas. Jis įtūžusiai šaukia: "Apie klasių kovą, leninistinį marksizmą ji neturėjo jokio supratimo. Šių proble-

mų ji nestudijavo. Ji nebuvo paruošta visuomenės mokslų studijoms, neturėjo gimto gabumo šioms problemoms suvokti. Ji buvo jausmų gniužulys. Jausmai ją nuvedė į politiką, kurioje ji plunksnas nusvilo, o Maskvą jas išdegtavo. . ."

Ir šia savo bauria tiradą prieš poetę, Gudelis baigia žodžiais, kad ji buvusi "labai lėkšto proto moteris" "N." gr. 20 d.).

Šitaip lietuvių tautos mylimą poetę žeminti, niekinti ir šmeižti gali tik tai su visokiu padarumu atsisveikines žmogus.

NORS JAU DAUG PASIEKTA, BET DAR YRA IR TRŪKUMŲ

"Eltos" pranešime iš Vilniaus sakoma: "Šiomis dienomis Vilniuje įvyko Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Sveikatos apsaugos ir socialinio aprūpinimo bei Liaudies švietimo, mokslo ir kultūros komisijų bendras posėdis, kuriame buvo svarstoma, kaip res-

publikoje vystomas medicinos mokslas ir diegiami praktikoje jo pasiekimai.

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos komisijos konstatavo, kad respublikoje pasiekta žymių laimėjimų, ugdant medicinos mokslą, diegiant jo pasiekimus gydymo praktikoje.

Nemaža nuveikta išeminės širdies ligos profilaktikos, diagnostikos ir gydymo srityje. Sios ligos epidemiologiniai tyrimai vykdomi pagal Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacijos programą. Gvidenamos širdies ir kraujagyslių chirurginio gydymo, medicininės elektronikos problemos. Daugeliu metų respublikos medikai sėkmingai dirba reumatologijos srityje. Susintetinta eilė naujų cheminių junginių, turinčių priešuždegimines ir kitas gydomąsias savybes.

Nemaža nuveikta tuberkuliozės epidemiologijos profilaktikos ir gydymo srityje. Įdiegta nauja aparatūra vėžinių susirgimų diagnostikai ir gydymui, pasiūlyta eilė kombinuočių gydymo būdų ir chirurginės technikos patobulinimų".

Bet, iš kitos pusės: "Komisijų nuomone, nauji diagnostikos, gydymo ir profilaktikos metodai, medicininės technikos naujosios lėtos diegiamos respublikos gydymo-profilaktikos įstaigose, gydymo praktika atsilieka nuo medicinos mokslo vystymosi tempų. Trūksta kryptingumo, vystant kai kurias kompleksines medicinos mokslo temas. I mokslinį darbą mažai įtraukiami gydytojai praktikai. Gydymo-profilaktinės įstaigos nepakankamai aprūpinamos šiuolaikine modernia medicinine aparatūra".

LIETUVOJE SPARTES VALSTIEČIŲ KĖLIMASIS Į GYVENVIETES

Savaitraštyje "Gimtasis kraštas" (gruodžio 19 d.) rašoma:

"Lietuvos KP Centro Komitetas ir Lietuvos TSR Ministrų Taryba priėmė nutarimą dėl perspektyvinės gyventojų kėlimosi iš vien-

mių ir kaimo gyvenviečių statybos užduoties 1975-1990 metams.

Per 1967-1974 metus Tarybų Lietuvos kaime pastatyta 51 tūkstantis individualių ir kooperatinių gyvenamųjų namų, kur dabar gyvena žmonės, persikraustę iš 37 tūkstančių vienkiamų. Sėkmingai statoma Akmenės, Kaišiadorių, Kapsuko, Kretingos, Raseinių, Tauragės ir Vilkaviškio rajonuose. Jau devyniuose kolūkiuose ir tarybinuose ūkiuose visos šeimos persikėlė iš vienkiamų. Daugelyje ūkių pastatytos šiuolaikinės, gerai sutvarkytos gyvenvietės.

Nutarime numatoma visa eilė svarbių priemonių gyvenviečių statybai ir gyventojų kėlimui iš vienkiamų toliau spartinti, teikti besikuriančioms šeimoms visokeriopą paramą ir iš esmės baigti jų kėlimą iš vienkiamų ir gyvenvietes iki 1990 metų.

Su statybomis kaime susietoms ministerijoms, žinyboms, vykdomiesiems komitetams ir kitoms organizacijoms, o taip pat ūkių vadovams primenama, kad tai vienas svarbiausių artimiausio laikmečio uždavinių. Rekomenduojama kaimo gyvenvietes kurti kompleksiskai - tiesti gatves, inžinerinius tinklus, statyti kultūros įstaigas ir būtinio aptarnavimo imones. Ypatingas dėmesys atkreipiamas rajonų pavyzdinėms gyvenvietėms, kurios artimiausiais metais taps kaimo gyvenviečių kūrimo etalonais".

ŠTAI JUMS IR LOGIKA

Brooklyne Pranciškonų "Darbininke" (gruodžio 27 d.) net pirmajame puslapyje didelėmis raidėmis antraštė skamba: "Ir Latvijoje deginamos bažnyčios". Bet dviejų skilčių straipsnyje surandame, kad viso labo visoje Latvijoje tikta viena "Ruje-no bažnyčia", "dėl neišaiškintų priežasčių sudegė".

O čia Amerikoje ar bažnyčiose nepasitaiko gaisrų? Tiek ir tiek. Bet pranciškonių organas nesmerkia ir nekaltina už tai visos Amerikos ir jos santvarkos.

Mielas drauge Antanai ir visi Laisviečiai!

Kažkaip vis neprisiruošiau parašyti Jums gana ilgoką laišką. Apie tris savaites išbuva su Genovaitė sanatorijoje, o sugrįžęs į Vilnių užsėdau įvairūs darbai ir visuomeniniai reikalai. Ir dar teko pagulėti apie savaitę ligoninėje, nes pradėjo varginti bronchitas, kosuliai, dusuliai.

Gruodžio pradžioje mūsų delegacijos sąsąta nuvykau į Maskvą dalyvauti Draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis sąjungos III visasąjunginėje konferencijoje. Delegacijai vadovavo Lietuvos Draugystės draugijos pirmininkas Ramojus Petrauskas, o nariais buvo dar F. Strumilas, akademikas prof. K. Meškauskas, "Spartos" fabriko vyr. inžinierius E. Kondrotienė, Kauno "Kaspinio" fabriko darbininkė M. Katilienė. Kauno Miesto Vykd. komiteto pirmininko pavaduotojas J. Jaruševičius, "Sovietiskąją Lietuvą" redaktorius V. Jemeljanovas, Simono tarybinio ūkio direktorius A. Kalinauskas, Vietinės pramonės ministerijos darbuotojas V. Pupininkas. Kaip svečiai dalyvavo Lietuvos užsienio turizmo valdybos pirmininkas A. Petraitis ir draugijos atstovas Mečislavas Sadovskis.

Konferencija įvyko Sąjungų rūmų Kolonų salėje, joje dalyvavo daugiau kaip tūkstantis delegatų iš visų sąjunginių respublikinių Draugystės draugijų ir jų skyrių srityje bei autonominės respublikose. Pagrindinį pranešimą padarė Sąjungos ilgametė pirmininkė N. V. Popova. Konferencija sutapo su netrukus įvykstančiu organi-

JONAS JUŠKAITIS

Išvaikščiojau mišką išvaikščiojau lauką

Apie mišką aš dainuoju, Eidamas miškų. Jau šviesa net raudonuoju Aukso visiškų

Sutemų plyšius apanka, Trykšdama miške, — Lyg ramybė deda ranką. . . Po šviesa blyškia,

Krintančia ant skrudėlynų, Prieblanda tyli Iškilmingai taip eglėnu Sklinda. O toli

Jau rasos šventė laukai mūs Džiaugias. Takeliu Su rugių žiedais per kaimus Eik — mums pakelkui.

Meteoras štai nutiško — Veria kapą: sėms, Sėms. . . Išvaikščiojau aš mišką,

Sklindant spindesiams

Jo, išvaikščiojau aš lauką Su žaros variu, Kapines, kur dulkių auką Laiko, prie kurių

Sienos, kai ves aukso žirgus Nuo dangaus liūdna Saulė, — ilgesiu susirgus, Kasą pindama,

Burt Svajonės amžinos su Savo ramune Tu ateisi: nežinosi, Kad skini mane.

Paklausyk senos mamos

Kur eini į pelkę-plyną, Nematai kelių gerų? Motina ne kartą sakė, Kad čia dumblas, daug versmų

Yra ir gilių šaltinių, Nugarmės ir gana, Kai pateksi į dumblyną, Vėlu šauktis bus grįžti. Kol ne vėlu skubiai pradži - Niekas tavęs nerūgos, Pagalvok, apsisvarstyki, Paklausyk senos mamos.

K. Zakavičienė

Kaunas

tarptautinio politinio klimato sušvelnėjime. Didelės reikšmės turėjo generalinio sekretoriaus L. I. Brežnevo veikla, jo dažni susitikimai su eilės šalių vadovais, jų tarpe su JAV prezidentais R. Nixonu ir Gerald Fordu.

Teko man pasakyti kalbą, kurioj kiek apžvelgiau Lietuvos Draugystės draugijos veiklą, o taip pat pakalbėjau ir apie TSRS-Austrijos draugiją, kurios pirmininko pavaduotoju esu daugelį metų. Žymėtina, kad Lietuvos draugija turi ryšius su partneriais 75 užsienio šalyse. Mūsų respublikos delegacijos dažnai lankosi užsienyje, vyksta gyvas pasikeitimameno kolektyvams, mokslininkais, kurių daugelis atsilanko Lietuvoje.

Konferencijos užbaigoje išrinkta nauja Sąjungos taryba, į kurią nuo Tarybų Lietuvos išrinkti - R. Petrauskas, F. Strumilas, M. Katilienė, J. Kulikovas ir J. Paleckis. Netrukus įvyko pirmasis naujosios tarybos plenumas, kuriame Sąjungos pirmininke vėl išrinkta N. V. Popova, o taip pat sudarytas tarybos prezidiumas.

Grįžome iš tos konferencijos gruodžio 5 d., o štai šiandien vėl važiuoju į Maskvą. Šį kartą vyksiu su mūsų rašytojų delegacija dalyvauti Salomės Nėries 70-mečio sukaktuvių vakare, kurį ruošia TSRS Rašytojų sąjunga.

Būkite sveiki, siunčiu Jums visiems nuoširdžias labas dienas ir geriausius linkėjimus.

Justas Paleckis

Vilnius,

Michigan City, Ind. - Policijai pavyko sugauti iš kalėjimo pabėgusį Riley Mosley, bet prieš pasidavimą, jis nužudė dvi moteris, kurias buvo padėjęs kaip užstatą.

Daugiau sveikinimų iš Lietuvos

Nuoširdžiai sveikinu visą "Laisvės" kolektyvą, rėmėjus ir skaitytojus Naujųjų Metų progą. Linkiu geros sveikatos ir sėkmės.

V. ZENKEVIČIUS

Nuoširdžiai linkime visiems laisviečiams geriausios sėkmės darbuose ir asmeninės laimės.

"GIMTOJO KRAŠTO" REDAKCIJA

Gerbiama "Laisvės" Redakcijai!

Nuoširdžiai siunčiame Naujametinius sveikinimus ir linkėjimus geros kloties darbe. Perduokite nuoširdžiausius linkėjimus tam geradariui, kuris mums užsakė "Sviesos" žurnalą.

GAUDIŠIAI

Vilnius

Didžiai Gerbiamas laikraščio "Laisvė"

Redakcijos Kolektyve,

Nuoširdžiai sveikinu visą Kolektyvą Naujųjų 1975 Metų progą, linkėdamas geros sveikatos, kūrybinių jėgų.

Su pagarba,

K. ZAKAVIČIENĖ

Kaunas

"Laisvės" Redakcijai,

Gerbiame Redaktoriai! "Laisvės" laikraštyje perskaičiau pranešimą apie mano giminaitės - dėdienės Mary Kreivėnienės mirtį ir jos paminėjimą. Idėjos draugai ir draugės gražiai pagerbė jos atminimą. Labai norėčiau Jūsų laikraščiui, visiems draugams, ypač K. Petrikienėi, I. Mizarienei už tai nuoširdžiai padėkoti. Tegu šie keli vieši padėkos žodžiai, paskelbti Jūsų laikraštyje, pasiekės mielosios M. Kreivėnienės draugus ir bičiulius.

ANTANINA KREIVĖNAITE-MARTINĖNIENĖ

Vilniaus Universiteto mokslinės

bibliotekos darbuotoja

Vilnius

1974.XII.23

Mielai draugai,

Karštai sveikiname "Laisvės" kolektyvą ir visus skaitytojus su Naujaisiais metais, linkime toliau sėkmingai kovoti už taiką, pažangą, demokratiją, darbo žmonių reikalus.

Geros sveikatos, džiaugsmo ir laimės asmeniniame gyvenime!

"Tiesos" kolektyvo vardu

A. LAURINČIUKAS

Vilnius, 1974

Didžiai Gerbiamas drg. Redaktoriai

Širdingai sveikiname Jus, visą "Laisvės" kolektyvą jos rėmėjus ir skaitytojus, linkime visiems laimingų ir sveikų - Naujų - 1975 metų.

Teatneša jie Laisvę Čilės, Urugvajaus ir kitų šalių imperializmo pavergtiems darbo žmonėms.

K. PETRULIS, J. PETRULIS, A. GUČIONIETIS,

P. KAUSAKYS, PR. ŠOKAS

1974-XII-12

Gerbiame!

Nuoširdžiausiai dėkoju už

siuntinėjimą man "Laisvės".

Džiaugiuosi ją skaitydamas,

kaip ir kiti Urugvajaus lie-

viai. Sveikinu Jus, jūsų bendradarbius, vadininkus, rė-

mėjus ir visus laisviečius su

Naujaisiais 1975 metais. Lin-

kiu visiems laimės ir kuog-

eriausios sėkmės.

Vladas Svilainis

Montevideo

Dan. . . dan. . . dan. . .

skamba naujametinių varpu

dužiai.

Tegul jie Jums, ir visam

"Laisvės" kolektyvui, atneša

laimę, džiaugsmą ir nepalau-

žiamą ryžtą dirbant visuome-

nių ir apšviatos darbą mūsų

brolių išeivių tarpe.

Su geriausiais linkėjimais.

Jūsų -

Vilnius, L. VALBASYS

1974.XII

Gerbiame draugams

Ievai Mizarienei, A. Bimbei

ir visiems "Laisvės" laikraščio

darbuotojams ir skaityto-

jams! Laimės ir džiaugsmo

Naujuose 1975 metuose, stip-

rios sveikatos, neišsekamos

energijos Jūsų kilniai lietu-

vybės palaikymo darbe!

JUOZAS SLEPNYS

Buežerys

Gerbiama Redakcijai!

Mano nuoširdžiausi sveiki-

nimai ir geriausi linkėjimai

visiems "Laisvės" darbuoto-

jams, skaitytojams ir rėmė-

jams.

Su pagarba -

VI. Karvelis

Vilnius

Draugai! Antanai Bimbai ir

visiems "Laisvės" bendradar-

biams daug sveikatos, laimės

ir sėkmės darbuose linkime!

M. ir E. MEŠKAUSKAI

Vilnius

N. Gaigalaitis "Jūratė ir Kastytis"

Šiuolaikinis velnias ir katalikų bažnyčia

Kai kuriose Vakarų Europos kapitalistinėse šalyse, taip pat ir Jungtinėse Amerikos Valstijose pastaruoju metu vis daugiau kalbama apie velnią. Nepamiršta jo ir katalikų bažnyčia. Šėtonas - slaptingas priešas, sėjantis žmonei paklydimus ir bėdas, oficialiai pareiškė popiežius Povilas VI. - Jis didžiausias Žmonijos priešas. Ir visų pirma neuilstantis gundytojas. Kas atsisako pripažinti velnio buvimą, pripažinti baisią realybę, siaubingą ir paslaptingą, tas nutolsta nuo biblijos ir bažnyčios mokymo".

Grigaliaus universitete Romoje įvyko specialus katalikų dvasininkų seminaras, skirtas velnio problemai nagrinėti. Kaip rašė Amerikos žurnalas "Time", šiame seminare buvo svarstoma, kokių pavidalų pasireiškia šiuolaikinis velnias. Mat, dauguma dvasininkų atsižada tradicinio viduramžiško velniuko su ragais, uodega bei kanopomis ir propaguoja ortodoksinį seną aiškinimą, kad velniai - tai "po žmogaus užtėvimo" dievo nemalonę užsitraukę angelai, nes jie, esą, pavydėję Adamui su Ieva kuriuos dievas sutvėręs pagal savo pavidalą.

Velnias pasidarė ypač madingas JAV. Jam skiriami straipsniai solidžioje spaudoje. San Francisko mieste oficialiai veikia "Pirmoji šėtono bažnyčia". Apeigos velniui kuris laikomas galingesniu už dievą, labai primena viduramžių fanatizmo pagimdytas iškraipytas religijos formas. Be šiuolaikinės technikos, pvz., magnetofonu, šėtono kulte figūruoja ir žvakės, žmonių bei gyvulių kaukolės. Velnio kultas reikalauja aukų: žmogaus orumo pažeminimo, prievartos. Siurpios žmogžudystės San Francisko apylinkėse, kai kurių korespondentų nuomone, taip pat yra "velnio bažnyčios" šalininkų darbas. Viena tokių šėtono kulto aukų buvo dvidešimtmetis jaunuolis Patrick Michael Niuell iš New Jersey valstijos. Šio jaunuolio ritualinis nužudymas tenyktėje spaudoje sukėlė nemažą triukšmą. Prisiskaitęs "magiškų" knygų, įsisavinęs apie būsimuosius pomirtinius žygdarbius šėtono kariuomenę, nes, pagal velnio kulto mokymą, draugų nužudytas po mirties tampa 40-ies velnių armijos legionų vadu, Patrick įkalbėjo du savo bendramokslis jį nuskandinti. Tardymas parodė, kad Vaiklendo miestyje esama apie šimtas jaunuolių - velnio kulto šalininkų. Dvylika jų darbuos kaip profesionalūs raganai ir raganos. Ritualinėms ceremonijoms buvo naudojamos gyvulių kaukolės su uždegimais viduje žvakėmis, isteriški šūkaujant užkeikimus, ant grindų buvo piešiami "magiški" trikampiai su skrituliais. Ceremonijoms veiksmingumui pakelti da-

Tarybiniai turistai ir "detente"

"Detentė", kuri reiškia tautų bei valstybių su skirtingomis socialinėmis santvarkomis politiką, yra šiandien svarbiausias klausimas santykiuose tarp Jungtinių Amerikos Valstijų ir Tarybų Sąjungos.

Praeitą rudenį Jungtinėse Valstijose lankėsi daug turistinių grupių (San Franciske buvo net vienuolika), kurios susidėjo iš įvairių Tarybinių respublikų žmonių (jų tarpe ir geras kiekis lietuvių).

Turistų tarpe buvo įvairių profesijų vyrai ir moterys - kolūkių darbuotojai, fabriku technikai, mokslininkai, gydytojai ir įvairių kitų profesijų darbuotojai.

Labai svarbu, kad būtų galima iš anksto sužinoti, kada jos atvyksta, iš kokių profesijų grupė susideda, ir kaip ilgai jie svečiuosis. Tuomet būtų galima suruošti platų susitikimą su tų pačių profesijų vietos žmonėmis.

Cia paduosiu gerą pavyzdį išvykių San Franciske. Atvykusi grupė iš 19 turistų buvo paskirstyta sekamai: Laikraštininkai susitiko su stambaus vietos laikraščio "San Francisco Examiner" reporteriais. Tą interviu tas laikraštis plačiai aprašė. Tai buvo svarbi informacija apie Tarybų Sąjungą. Keturi gydytojai (jų tarpe ir Dr. J. Janskas) aplankė Californijos Universiteto generalinę ligoninę. Tie, kurie buvo tūl

ligų specialistai, pasiliko pusdienį tuose skyriuose, kad galėtų geriau susipažinti su gydymo metodu. Paskui kai kurie gydytojai susitiko bendram pasikalbėjimui.

Dar kiti, kurie domėjosi žemės ūkiu, buvo nuvežti į Davis, Californiją, kur randa si Žemės ūkio (Agricultural) Institutas. Jie ten praleido dieną. Pasikalbėjimuose ir viena ir kita pusė daug ko patyrė.

Dar kita grupė buvo nuvežta į kitas vietas, kuriomis jie įdomavo.

Vieną vakarą American-Russian Instituto jaunuoliai sukvietė pasikalbėjimą su visa grupe turistų svetainėje. Jie turėjo gyvas diskusijas abiem pusėm domimais klausimais.

Taip turėtų būti suruošti tūrai, kad ir trumpam laikui apsisitjusiems. Paparastai, American Express ar kitos kompanijos, kurios rūpinasi prastatymu turistų, vieną dieną vežioja parodyti gamtinę apylinkę, o kitą laiką jie būna liusi. Sužinojus tą, galima suruošti ką nors naudingo kaip turistams, taip mūsų žmonėms.

Reiktų prie to ruoštis, nes aišku, kad 1975 m. taip pat atvyks daug turistų. Duokime jiems visapusiai naudingą turą ir pasinaudokime patys jų pasakojimais. Tas reiškia "detente"!

Ksavera

Tarptautinėmis temomis

Ir fiordai neapsaugo Norvegų naftos

Norvegijos vyriausybė neseniai atmetė pakvietimą stoti į vadinamąją "naftos grupę", kurią dabar sudaro vienuolika valstybių: JAV, Japonija, Kanada ir Europos "Bendrosios rinkos" šalys, išskyrus Prancūziją. JAV pasiūlymu sukurtą šių industrių valstybių grupę užsibrėžė tikslą bendromis jėgomis "atremti naftą eksportuojančių šalių puolimą", tiksliau sakant priversti besivystančias valstybes, pirmiausia Arabų Rytus, puslėliui atiduoti užsienio monopolijoms jų gėlmės esantį "juodąjį aukšą".

Kodėl mūsų kaimynams iš Skandinavijos pusiasalio buvo nepakeliami su imperialistais? Pastaraisiais metais Norvegijos pakrantėse rasti milžiniški - milijardais tonų bei kubinių metrų skaičiuojami naftos ir gamtinių dujų telkiniai. Nuo ateinančių metų fiordų šalis žada tapti nebe naftos, o eksportuotoja. Norvegijai pranašaujamas naftingiausias Europos valstybės, netgi "šiaurės Kuveito" vardas.

Zvalgydama savo gėlmes ir ruošdama naftos bei dujų telkinius eksploatavimui, Norvegija, žinoma, neapsiejo be tarptautinių monopolijų. Tokiems milžiniškiems darbams ji neturėtų nei lėšų, nei specialistų. Juo labiau, kad pradinės naftos verslovių prie Šiaurės jūros eksploatavimo išlaidos, pasak Vakarų spaudo, yra trisdešimt kartų didesnės, negu, pavyzdžiui, Saudo Arabijoje. Todėl jau nebe pirmi metai ir Skandinavijos uolas tvirtai lieido šaknis daugianacionaliniai, pirmiausia JAV kapitalui pavaldūs naftos koncernai milžinai - "Philips Petroleum Company", "Esso", "Shell", "Amaco". Garsieji pakrantės fiordai, daugeli amžių saugoje Norvegiją nuo kitataučių piratų, pasirodė esą bejėgiai prieš naftos magnatus.

Norvegijos vyriausybei pavyko išsiderėti šiek tiek trupinių nuo užsienio monopolijų stalo. Čia jai labai pastarūpavo naftą eksportuojančių šalių, jų tarpe ir Arabų Rytų, besiplečianti kova prieš mo-

nopolijų sauvą. Kaip praneša Vakarų spauda, naftos koncesijų susitarimai numato, kad užsienio monopolijos atiduos Norvegijos iždai pusę savo būsimųjų pelnų, laikys ją savo dalinke ir patieks gamtos lobų savininkei dešimtąją dalį iš jos gėlių išpumpuotos naftos.

Suprantama, ir tokiomis sąlygomis pačioje Europoje esančio "šiaurės Kuveito" verslovės žada naftos monopolijoms pasakiškus turtus. Neveltui ir norvegų pakrantės gabalų aukcioną buvo atskubėję 47 tarptautinės monopolijos, jungiančios 175 kompanijas. Tačiau viršpelnių vardan monopolijų advokatai Vakarų spaudoje be paliovos klykia apie Norvegijos vyriausybės "nesukalbamumą", grasina, kad naftos žvalgyba "gali užsistėti 225 metus" ir t. t. Naftos magnatus taip pat siutina Norvegijos vyriausybės siekimas neskubant, palaipsniui pradėti naftos ir gamtinių dujų gavybą, kad nebūtų sužlugdytos kitos šalies ekonomikos šakos ir kuo mažiau nukentėtų šiaurietiška ir graži Skandinavijos gamta.

Ne, negalėjo Norvegija stoti į imperialistų sukurtą "naftos grupę". Tuo ji būtų padėjusi didžiosioms Vakarų monopolijoms ne tik skriausti besivystančias šalis, bet ir grobikiškai pasiglemžti pačios Norvegijos gamtos turtus.

A. Petkus

Be vienkiemių - dešimt ūkių

Vilkaviškio rajono Keturvalakių kolūkyje atšvestos paskutinės įkurtuvės. Visi šio kolūkio nariai jau persikėlė iš vienkiemių į gyvenvietes. Tokia pat šventė įvyko ir Rausvės kolūkyje.

Algu mokėjimo dieną Italijoje esančio Busto Arsizio miesto gamyklos kontorą įsiveržė keturi banditai. Seife pasirodė esą tik 17,000 lire (apie \$20.). Sumišusi sekretorė prisipažino, kad užmiršo nuvažiuoti į banką. "Už bausmės" banditai išsinešė jos raišomąją mašinėlę.

Is kultūrinio gyvenimo

• **Kaunas.** Muzikinio teatro scenoje gastroles pradėjo svečiai iš Čekoslovakijos Brno valstybinio teatro baleto trupė. Jai vadovauja CSSR nusipelnęs artistas I. Nemečekas. Kauniečiai pamatys baletą "Otelas".

• **Siauliai.** Pradėjo darbą liaudies universiteto fotokino televizijos meno ir istorijos fakultetas. Užsiėmimus lanko miesto bei kaimyninių rajonų fotografijos ir kino mėgėjai.

• Dvi dienas Kremliaus Suvažiavimų rūmuose koncertavo sąjunginių ir tarptautinių festivalių bei konkursų laureatas Kauno liaudies šokių ansamblis "Rasa".

Maskviečiai ir sostinės svečiai šiltai sutiko kauniečių šokėjų pasirodymus.

• VPSCT ir TSRS Kultūros ministerija, susumavusios šių metų kaimo kultūrinio šėlavimo rezultatus, Valstybiniam nusipelnusiam dainų ir šokių liaudies ansamblui "Lie-tuva" paskyrė pereinamąją Raudonąją vėliavą ir piniginę premiją. Apdovanoti taip pat Kauno muzikinis ir Klaipėdos dramos teatrai, Kauno M. K. Čiurlionio dailės muziejus ir Dailininkų sąjunga.

• Daugiau kaip šimtas tapybos drobių eksponuojama liaudies menininkės M. Bičiūnės kūrybos parodoje, kuri surengta Vilniuje, Dailės parodų rūmose.

M. Bičiūnės paveikslai ne kartą buvo eksponuoti Vilniuje, Kaune, kituose Lietuvos miestuose, kelio po Estiją. Už darbus, sukurtus šių metų respublikinei parodai "Slovė darbai", jai buvo paskirta pirmoji premija.

• Kauno Profsąjungų kultūros rūmų didžiojoje salėje klausytojai šiltai sutiko poetą Paulių Sirvį. Poeto eilėraščių skaitė Akademijos dramos teatro aktorius Arnas Rosenas.

• Trečią kartą Lietuvoje buvo surengtas tradicinis "Muzikos ruduo". Siemet ši šventė buvo skirta kompozitoriaus J. Gruodžio 90-osioms gimimo metinėms.

• Akmenė. Rajono išvadavimo iš fašistinių grobių 30-mečio proga Naujojoje Akmenėje surengtas kino filmų festivalis. Jo programoje - dešimt meninių ir dokumentinių juostų, susijusių su Didžiojo Tėvynės karu, tarybinių žmonių kova už laisvę.

• TSRS liaudies dailininko profesoriaus V. Jurkūno grafikos darbų paroda atidaryta Lietuvos TSR Aukštojo muziejuje. Joje eksponuojama apie 40 darbų antiklerikalinė tematika. Tai K. Donelaičio, D. Poškos, Lazdynų Peledos, Žemaitės, P. Cvirkos, T. Tilvyčio kūrinių iliustracijos, grafikos laškai, skirti Vatikano politikos kritikai.

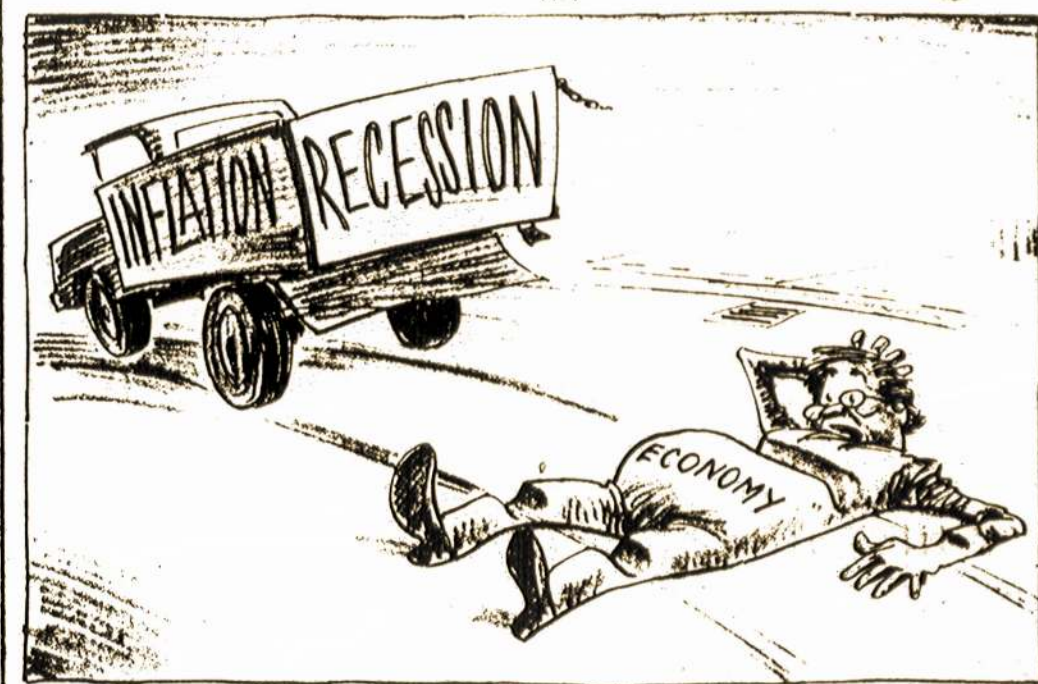
Parodoje taip pat eksponuojamos dailininko grafikos darbų reprodukcijos užsienio žurnaluose, pateikiama informacinė medžiaga apie V. Jurkūno kūrybinį kelią.

• Kauniečiai susipažino su nauju meno saviveiklos kolektyvu - Kauno geležinkelinių choru. Choriatai, vadovaujami R. Kazlausko, koncertavo Kultūros ir poilsio parke.

• Iš gastrolių po Lotynų Amerikos šalis sugrįžo Kauno Valstybinio lėlių teatro aktoriai. Į kauniečių spektaklius, kurie buvo parodyti Kosta Rikoje, Bolivijoje, Ekvadore, Venesueloje, Panamoje ir Kuboje, apsilankė daugiau kaip 30 tūkstančių žiūrovų.

• Į Vengrijos Liaudies Respublikoje gastraliavo tarptautinio konkurso laureatas, pavyzdinis vyrų choras "Varjas". Jis koncertavo VLR sostinėje Budapešte ir Debrece-ne.

Šiandien mūsų JAV ekonomika

Iš "Labor"

Augustiną Gričių prisimenant

Gruodžio 25 d. sukako 75 metai, kai gimė rašytojas Augustinas Gričius (1899-1972), kurio, deja, jau nebėra gyvųjų tarpe. Ši pavarde lietuvių kultūros istorijoje ilgą laiką pasiliks ryški ir įsimintina.

Daugelis vyresniosios kartos inteligentų gyvai prisimena A. Gričių iš prieškarinių Kauno laikų, kai jis darbuosiu tuometinės žurnalistikos srityje (1939-1940 m. A. Gričius buvo Lietuvos Žurnalistų Sąjungos pirmininkas). Platesni skaitytojų sluoksniai žavėjosi šio žmogaus kūrinių, karais net nežinodami tikrosios jo pavardės. Savo feljetonus, humoreskas ir satyrinius apsakymus A. Gričius pasirašinėjo Algio, o vėliau Pivošos slapyvardė. Tada jų išėjo net keturios knygos: "Čiučiberis", "Pamokslai idėjos broliams", "Vyrai, nesijuokit", "Žvilgsnis į gyvenimą". Teatro žmonės pažinojo A. Gričių nuo Vilkalokio laikų. Šioje trupėje jis igijo pirmuosius sceninio darbo įgūdžius, susižavėjo dramine kūryba ir ypač komediografijos bei grotesko menu. 1932 m. A. Gričius iškopė ir į didžiąją Kauno sceną su komedija "Palanga".

Didžiojo Tėvynės karo metais likimas suvedė A. Gričių į bendras gretas su tais lietuvių inteligentais, kurie, pasitraukę į Tarybų Sąjungos gilumą, telkėsi bendrai kovai prieš fašizmą ir nelengvomis sąlygomis tęsė kultūrinį darbą. A. Sniečkaus, J. Paleckio, M. Gedvilio ir kitų atskingų respublikos darbuotojų rūpesčiu rašytojas su šeima buvo iškviestas į šalies centrą, paskirtas į LTSR Meno ansamblius, kuriuose būrėsi evakuacijos atsiderusios lietuvių meninės pajėgos. Čia A. Gričius kartu su K. Kymantaitė parengė muzikinį deklamacinį montažą "Iš rytų šalelės saulelė tekėjo", gražiai suskambėjusį viename iš Maskvos teatrų.

Pirmaisiais pokario metais rašytojas dirbo Meno reikalų valdyboje, kuri tuo metu atliko dabartinės Kultūros ministerijos funkcijas. Kartu su kitais savo bendradarbiais jis daug prisidėjo prie respublikos teatrų atkūrimo, jų materialinės bazės tvarkymo, naujo repertuaro formavimo. Vėliau A. Gričius neretai prisimindavo, kiek daug tada turėta rūpesčių, pavyzdžiui, su Šiaulių teatru, kuris per karą buvo visai sunaikintas (Šiauliai, kaip ir netoli jų esantis gimtasis Šiuplyių kaimas rašytojui pasiliko artimi iki gyvenimo pabaigos). Scenos meno reikalais rašytojas rūpinosi ir vėliau, dirbdamas Vilniaus ir Kauno teatrų literatūrinės dalies vedėju. Tuo laiku rampos šviesa Kaune išvydo A. Gričiaus pjesę "Skeveldros", kurioje atspindėjo pirmųjų pokario metų socialinės permainos.

Aktyviai A. Gričius įsitraukė į rašytojų organizacinę veiklą. 1945-1946 m. jis buvo Lietuvos TSR Rašytojų Sąjungos valdybos sekretorius, vėliau literatūrinis konsultantas, dramaturgų sekcijos pirmininkas. Jo daug nuveikta, telkiant kūrybiniam darbui vyresniosios kartos literatūrinės pajėgas, skatinant ir ugdat jaunuosius, konsoliduojant įvairios idėjinės bei

meninės orientacijos rašytojus bendram nacionalinės kultūros stiprinimui socialistinės santvarkos sąlygomis. Geru, nuoširdžiu savo pagalbinku A. Gričių laikė P. Cvirką, J. Simkus, J. Banaitis, A. Venclovą ir kiti tarybinės lietuvių literatūros bei meno kūrėjai, organizatoriai.

Per savo gyvenimą A. Gričius parašė geroką krūvą įvairaus žanro kūrinių. Jo literatūriniam palikime, kuris dabar surinktas ir išleistas keliais tomiais, vyrauja dramaturgija. Šioje srityje rašytojas dirbo nuo pat pirmųjų savo kūrybos žingsnių, tačiau produktyviausiai pasireiškė pokario laikotarpiu. Jo pjesės "Liepto galas", "Išvakarės", "Karšta vasara", savo metu suskambėjo respublikos teatruose kaip reikšmingi besiformuojančios tarybinės lietuvių dramaturgijos kūriniai. Vėliau su pasisekimu buvo vaidinamos satyrinės jo komedijos: "Sėja ir piūtis", "Buvo buvo - kaip nebuvo". Dar prieš karą A. Gričius pradėjo domėtis visai nauju kino dramaturgijos žanru. 1927 m. buvo parašęs scenarijų "X 1860". 1958 m. jis sukūrė kino komedijos scenarijų "Kalakūtai", pagal kurį buvo pastatytas filmas.

Augustinas Gričius

Būdamas puikus dialogo meistras ir pasakotojas, A. Gričius patraukliai rašė apsakymus, apsakas, apybraižas, beletristinius vaizdelius. Daugelis šių žanrų kūrinių yra gimę kartu su anksčiau minėtais rašytojo feljetonais bei humoreskomis. Juose iškyla vaizdingos senoji Lietuvos kaimo miestelių scenos su charakteringais anuo metinių ūkininkų, jų samdinių, klebonų, "amerikonų", nuovadų viršininkų paveikslais, sodriais buities ir papročių reginiais, socialiniais konfliktais. Iš ankstyvųjų rašytojo kūrinių ypač paminėtina apyskaitė "Kada jie pamato žmogų", apsakymai "Tėvų tėvai", "Žmonės", "Raitelių vištiena" ir kiti. Iš vėlesnių novelių ypač pasisekė "Įvykis vago-ne", kur pavaizduotas Didžiojo Tėvynės karo būties epizodas.

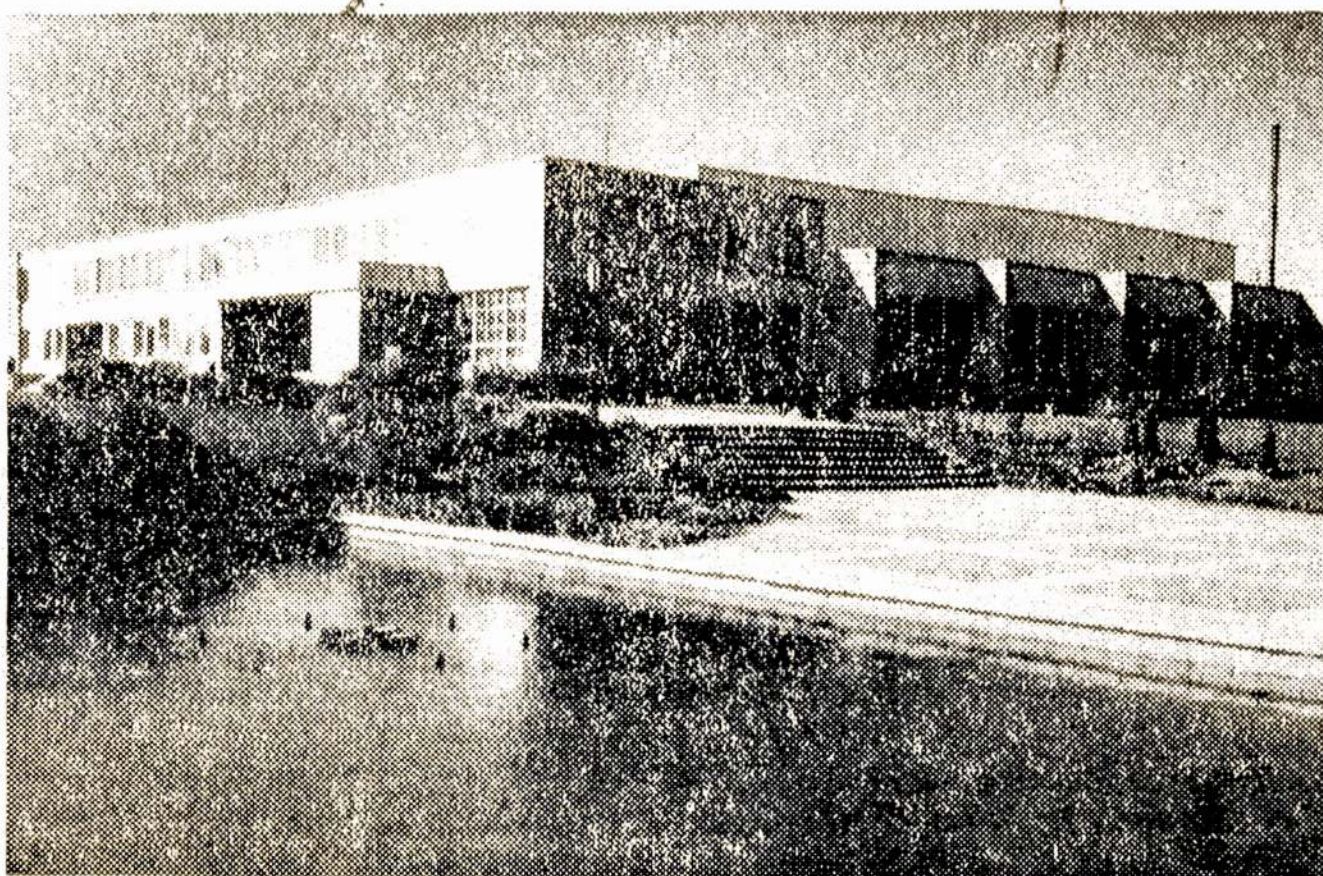
Kilęs iš sodžiaus, išėjęs į žmones nelengvais savamokslis keliais, A. Gričius savo kūryba visada buvo liaudiškas, jį kupina gėrio tiesos, paprastumo ir nuosirdumo. Savo jautrų žmogiškumą, meilę gimtajam kraštui rašytojas paliko kūrinių puslapiuose. Ši nemirtingą dvasios lobį jis užrašė kaip palikimo dovaną visai lietuvių literatūrai.

J. Lankutis
Literatūros kritikas

VAIKŲ ATEIČIAI IR DŽIAUGSMUI

Čia jų gimtinė, čia jų vaikystės takai. Vasarą, eidami iš darželio pasivaikščioti, Šilutės rajono Juknaičių tarybinio ūkio žemdirbių vaikai mato saulėje raibuluojančio fontano purslus, gėlynų saleles žaluma vilnijančiose vejose, kasmet vis labiau sulapojusius. Žiemą jie dažnai kartu su tėveliais ateina į šiuos plačialangius kultūros rūmus - į koncertus,

į ūkio šventes.

Nuo pat mažens juos supa šis darbščių tėvų rankomis sukurtas grožis, nuo pat mažens vaikai mokomi gerbti suaugusių triušą, mylėti gamtą, tausoti ir kurti gražią aplinką. Tegu auga laimingi savo tėvų žemėje, tegu puošia kartu su jais savo gimtąjį kraštą!

K. Liutauro nuotr.

Kauno Šiokiadieniai

Draugystės adresais

Didelę siuntą naujų staklių išsiuntė užsakovams Kauno "Neries" gamykla. Jų kelionės maršrutas - Sverdlovskas (Rusijos Federacija), Kurgan Tiubė (Tadžikija), Užgorodas (Ukraina).

Daugiau kaip 400 adresu įrašyta gamyklos užsakovu knygoje. Tai savotiškas atsilavinimas už tai, kad, kuriant kaunišką įmonę, dalyvavo visos tarybinės respublikos.

Kasmet čia padaroma tiek staklių, kurių praktiškai užtenka dešimčiai naujų modernių pramonės įmonių aprūpinti. Kauno metalistai, Odesos, Maskvos, Vitebsko specialistų padėdami, pavyzdžiui, išmoko gaminti mašinas, kurios dirba net tiksliau už garsiausias šveicariškas stakles.

Ekperimentas Nemuno terasoje

Požeminio vandens atsargų papildymo modelis, kurį sukūrė Lietuvos Geologijos instituto mokslininkai, sėkmingai išlaikė egzaminą praktikoje. Kaune, Eigulių vandenvietėje, pradėjo veikti pirmasis Tarybų šalyje požeminių vandens "gyslų" dirbtinės mitybos kompleksas.

Aprūpinti miestą vandeniu dabar padės pati Neris, kuri iki šiol gana šykščiai maitino gėrimui tinkamus kaimynystėje esančius vandens šaltinius. Galingais įrengimais upės vanduo siurbiamas į netoliese iškastus didžiulius baseinus, iš kurių jis skverbiasi gilyn, kol pasiekia požeminės gelio vandens versmes. Papildęs jas, apsisvalęs nuo priemašų ir atvėsęs natūraliame žemės "šaldytuve", vanduo pateks į arteinčius gręžinius ir kelius į vanden-tiekio trasas.

Statyti panašius kompleksus šalia miestų, kur arti nėra didesnių vandens atsargų, numatyta ir ateityje. Tai ateina kelis kartus pigiau, negu įrengti nutolusias vandenvietes.

Darbininkai ir daile

Porai savačių Spalio 50-mečio dirbtinio pluošto gamyklos fojė tapo savotišku muziejumi. Naujausi Kauno skulptorių - tėvo ir sūnaus Antinų, L. Striogos, V. Možuraitės-Klemienės ir kitų darbai iš kūrinių dirbtuvių atkeliavo pas darbininkus. Jie ir buvo pirmieji menininkų kūrybos vertintojai.

Paroda gamykloje susilaukė didelio darbininkų susidomėjimo. Atsiliepimų knygoje - ne tik šilti pagyrimo žodžiai, bet ir kritinės pastabos.

Estetiniu darbininkų lavinimu rūpinasi ir kitų miesto įmonių administracijos, profesijos. Dailininkų kūrybos parodas 1974 metais surengė "Kauno audinių" fabrikas, "Inkaro" kombinatas, J. Greifenbergerio gamykla. Keliose įmonėse įvyko darbininkų susitikimai su grafikais A. Carna ir A. Pakeliūnu, tapytojais M. Mildažyte, L.

Kazoku, respublikinės premijos laureatu skulptoriumi R. Antiniu. Tokie renginiai turina darbininkus dvasiškai, žadina jų poreikį meno vertybėms.

Beje, įmonių administracijos neužmiršta ir darbininkų vaikų, nors estetiniam mokslui auklėjimui daug dėmesio skiria pačios mokyklos, pionierių, profsąjungos kultūros rūmai. Radijo gamykla, pavyzdžiui, savo lėšomis įsteigė vaizduojamojo meno studiją, kurioje darbininkų vaikai mokosi dailės pagrindų.

Apie "Normandijos-Nemuno" pulką

Nuolatinė Istorijos muziejaus ekspozicija, skirta prancūzų aviacijos pulkui "Nor-

mandija-Nemunas", pasipildė naujais eksponatais. Brangių kovinių relikvijų, pasakojančių apie kraują sutvirtintą tarybinių ir prancūzų lakūnų draugystę, kovas prieš vokiečius fašistus Lietuvoje, atsiuntė iš Prancūzijos šio pulko veteranai.

Muziejaus ekspozicijoje iš TSRS Gynybos ministerijos gauta archyvinė medžiaga, pačių lakūnų trumpomis poilsio minutėmis darytos nuotraukos, alytiškių prisiminimai apie narsius "Normandijos-Nemuno" pulko sūnus. Kuriant ekspoziciją, padėjo buvęs šio pulko vadas Lui Delfino, kiti Prancūzijoje gyvenantys pulko veteranai, mūšiuose už Lietuvos žemę kritusio leitenanto Zano Manso žmona Ana.

R. Šesna

Įamžintas profesorius V. Ruokio vardas

LTSR Mokslų Akademijos nario-korespondento, Lietuvos TSR nusipelnusio mokslo veikėjo, profesorius Viktoro Ruokio vardui įamžinti 1974 m. spalio 26 d., dirvožemio katedros geologijos kabinetas buvo pavadintas profesorius vardu, ir nuo šiol jis bus "Profesoriaus V. Ruokio geologijos kabinetas".

Respublikos vyriausybės nutarimu Dotnuvos-Akademijoje, kur 1924 m. buvo įkurta mūsų aukštoji mokykla, viena gatvė pavadinta profesorius V. Ruokio vardu, jau paruoštas projektas profesorius kapo paminklui ansambliui, o apie jo gyvenimą ir veiklą bus išleista didelė knyga.

Iškilmių metu, dalyvaujant TSRS ir Lietuvos TSR vyriausybės atstovams, ministerijų ir suinteresuotų žinybų atstovams, Kino televizijos, radio ir spaudos žurnalistams, gausiam būriui studentų, apie profesorius V. Ruokio mokslinę, pedagoginę ir visuomeninę veiklą, žodį tarė akademijos prorektorius mokslo reikalams, dabartinis dirvožemio katedros vedėjas, docentas V. Danilevičius. Jis sakė, kad V. Ruokis neįsivaizdavo savo gyvenimo be akademijos, be dirvožemio katedros, vienintelis visų jo laimėjimų laidas buvo - kruopštus, kūrybingas darbas, begalinė meilė pasirinktai profesijai, noras prisidėti

prie Tarybų Lietuvos suklestėjimo.

Akademijos rektorius docentas Z. Urbonas nudengė uždangalą nuo kabineto pavadinimo užrašo ir visus paskvietė jį aplankyti. Kabinetas skirtas studentams mokytis geologijos pagrindų.

Ant sienos - didžiulis dailininko P. Tarabildos tapytas profesorius V. Ruokio portretas. Pasieniais - dailūs stendai, kuriuose eksponuojami mineralų ir uolienų pavyzdžiai. Jie išdėlioti pagal sistemą ir padeda studentams geriau įsisavinti žinias.

Lankytojų akį patraukia pirtų (mineralų) auksinis blizgesys, puošnūs agatai (sluoksniuoti mineralai), chalcedonai (kriptokristalinės kvarco atmainos mineralai), malachitai (ryškios spalvos mineralai), lietuviško gintaro pavyzdžiai. Čia pat stiklainis su lietuviška nafta. Išstatyti ir Lietuvos iškakos, vadinamos agrorūdomis, kurios gali būti panaudotos dirvožemių derlingumui padidinti.

Daugumą šių apie tris tūkstančius pavyzdžių surinko, aprašė ir suklasifikavo profesorius V. Ruokis.

Lankytojai varto juos rankose ir negali atsistebėti su kokių kruopštumu ir kolekcionieriaus pastabumu, aištra jie buvo surinkti. Iš profesorius rinkinių, prie akademijos sukurtas muziejus-alpina-

Prof. V. Ruokis su studentais laukuose P. Pacausko nuotr.

Technikos baruose Lietuvoje

Kaimo statyboms

Kaunas. Kolūkių gyvenvietėse netrukus bus statomi mediniai namai iš skydinių surenkamųjų konstrukcijų.

Statybos ir architektūros instituto polimerinių dangų laboratorijos specialistai paruošė plokštes, tris kartus atsparesnes išsiloksniavimui ir skilimui. Jų gamyboje pasiūlyta naudoti naują cheminį kompleksinį rišiklį.

Nauji gražtai

Vilnius. Sostinės gražtų gamykla pradėjo gaminti naują produkciją - kietmetalio gražtus, kurių skersmuo - nuo pusės iki dviejų milimetrų. Sie gražtai, daugiausia naudojami apdirbti daugia-sluksnėms spausdintoms radijo schemoms, yra keliasdešimt kartų patvaresni ir našesni už iki šiol naudotus. Įmonės kolektyvas įsipareigoja jau šiemet naujiems įrankiams gauti kokybės ženklą.

Išbandytos naujos mašinos

Kaunas. Trikotažo fabriko "Silva" išbandytos Tulos tikslųjų mašinų gamykloje pagamintos bandomosios mezgimo mašinos. Jos dvigubai našesnės už ankstesnes. Pritaikyta ir keletas techninių naujovių, kurias anksčiau pasiūlė "Silvos" specialistai.

Naujomis mašinomis bus gaminama daugiau ir geresnės produkcijos.

Su kokybės ženklu

Plungė. Nelengva buvo gamybos pradžią Plungės dirbtinių odų gamykloje. Tokio darbo specialistų Lietuvoje anksčiau neturėjome.

Ir štai pirmoji graži pergalė - Plungės odininkai masi-

riumas po atviru dangumi tapo egzotišku, studentų mėgtu kampeliu. Likusius profesorius surinktus uolienų ir riedulių pavyzdžius numatome eksponuoti naujai statomose mokymo rūmuose, į kuriuos išsikels ir dirvožemio katedra.

Vardinio kabineto atidarymo proga, profesorius veiklą priminti paruošė tris didelius nuotraukų stendus.

Pirmajame jų - pats profesorius, berašantis prie savo darbo stalo, ir jo išleisti knygų tituliniai puslapiai, kituose - profesorius su dėstytojais ir studentais ekspedicijoje.

Greitai sukaks treji metai, kai nebeatomė didžiai garbingo ir visų mylimo profesorius V. Ruokio, apsupto linksmų studentų, nebegirdime jo labai įdomių paskaitų ir kalbų. Nebe...

Praeisme jo vardo gatvė, dirbsime ir mokysimės jo vardo kabinete, bėgsime jo vardo krosą, skaitysime jo ir apie jį knygas ir vis girdėsime atsiminimus apie jį.

Profesoriaus Viktoro Ruokio vardas amžinai pasiliks gyvas jį pažinojusių širdyse.

Alg. Motuzas
LŽU Akademijos dėstytojas, profesorius moj. ny.

kai emė gaminti galanterinę odą "Baltija" su kokybės ženklu, o šis ženklas liudija, kad gaminys - pasaulinių standartų lygio. Kokybės ženklą pažymėtos odos šiemet bus realizuota 100 tūkst. kv. metrų, o kitamet - nemažiau dviejų milijonų kvadratinų metrų.

Didžiausia Vilniaus vandenvietė

Vilnius. Ji pradėta įrengti Viriuose, netoli Antavilių. Per parą iš požeminių saugyklų į respublikos sostinę bus tiekama apie 60 tūkst. kubinių metrų vandens - trečdalis to, ką šiuo metu duoda visos Vilniaus vandenvietės.

Keleivių patogumui

Vilnius. Taksai parkas kasdien gauna apie tūkstantį, o per šventes iki 2,5000 užsakymų telefonu. Todėl iš karto pataikyti surinkti tą dispečerinės telefono numerį (iš penkių esančių), kuris neužimtų, ne taip lengva. Netrukus prisiskambinti bus paprasčiau. Įrenginama nauja dispečerinė turės tik vieną telefono numerį, tačiau specialus įtaisas automatiškai įjungs iš penkių kanalų tą, kuris bus laisvas.

Į rikiuotę stojo naujas cechas

Kaunas. "Inkaro" gumos dirbinių kombinatė į rikiuotę stojo naujas formuotos sportinės avalynės cechas. Avalynė gaminama nauju būdu - atliejama slegiant. Tokia avalynė yra lengvesnė, patogesnė ir tvirtesnė už gamintą iki šiol.

Siemet kombinatė bus pagaminta 11,5 milijono porų sportinės avalynės.

Patvirtintas viršuliškių projektas

Vilnius. Patvirtintas Vilniaus Viršuliškių gyvenamojo rajono detalaus plano projektas. Jo autoriai - Miestų statybos projektavimo instituto architektai B. Kasperavičienė ir J. Zinkevičius. Rajone bus statomi aštuonių tipų gyvenamieji namai.

Pramoninio ryšio aparatai

Kaunas. Miesto pramoninio ryšio priemonių gamykla šiais metais pradėjo gaminti įmonių valdymo personalui administracinius telefono koncentratorius. Jais galima vienu metu užmegzti ryšį ir kalbėtis su keliais abonентаis. Per metus numatoma pagaminti apie tris šimtus aparatų.

Staklės keliauja į draugiškas šalis

Vilnius. Staklių gamykla "Komunaras" į Vokietijos Demokratinę Respubliką išsiuntė tryliką staklių. VDR gamybininkai iš viso gaus penkiasdešimt staklių gręžimo ir universalinių frezavimo staklių.

"Komunaro" produkcija keliauja beveik į visas broliškas respublikas, stakles gauna taip pat 45 užsienio šalys.

Prisimus seną draugą Antaną Vadapalą

B. SIMONAVIČIUS

Skaitau "Laisvės" 36-ame numeryje (1974 m.) žinią, kad mano senas draugas Antanas Vadapalas, sulaukęs 85 metų amžiaus, gyvenantis Vilniuje, Tarybų Lietuvoje, pasimirė rugpjūčio 27 d.

Antanas Vadapalas buvo vienas iš mano artimiausių draugų. Prieš pirmutinį pasaulinį karą, kuomet gyvenome Cambridge, Mass., kartu priklausėme LSS 71-oje kuopoje, kartu veikdavome visokiuose parengimuose tarpe lietuvių ir tarptautiniuose.

Prisimenu tuos laikus, kuomet LSS 71-ma kuopa statė scenoje "Blindą". Antanas turėjo gerą balsą, gerai dainuodavo. Jam buvo skirta rolė "Blindos". Kai jam reikėjo vaidinant dainuoti "Po taurę aukštaičiai, po taurę žemaičiai, po taurę kiekvienas iš mūsų", jis užžavėjo visą publiką savo balsu ir natūraliu vaidinimu. Tais laikais Cambridge buvo daug lietuvių, jie mėgdavo lankyti parengimus, visuomet salė būdavo pripildyta su kaupu.

Pirmutinis pasaulinis karas. Piličiai ar nepiličiai buvo šaukiami registruoti į karą. Antanas ir daugelis kitų buvo priešingi karui, nesiregistravo. Antanas nutarė ieškoti kitos išeities. Būnant geriems draugams, jis prašė, kad aš primčiau ir palaikytų jį daiktus. Tada

visas jo turtas susidėjo iš mažo čemodano, keleto knygelių ir jo rašytų rankraščių, sudėtų į voka ir užlipdytų. Gaila, kad nepamenu metų. Gaunu laišką nuo jo iš Leningrado. Tai jau buvo po karo. Prašo prisiųsti tam tikrus popierius ir kelias knygas. Prašymą išpildžiau, pasiunčiau, bet nuo tos dienos daugiau aš apie jį nieko negirdėjau, kol nepamačiau "Laisvėje" apie jo 75-tą gimtadienį aprašymo. Tuoj rašiau jam laišką.

I trumpą laiką gaunu draugišką, malonų atsakymą, ir nuo tos dienos mūsų susirašinėjimas vėl atgijo, bet jau neilgam. "Laisvė" praneša, kad Antanas Vadapalas išsikyrė iš gyvųjų tarp. Mūsų susirašinėjimas vėl nutrūko, nutrūko ant visados, liko tik sapnas, atminimas.

Turiu Antano Vadapalo kelis laiškus. Štai ištrauka iš vieno laiško, rašyto 1966 m. liepos 27 d. Antanas rašo:

"Gaunu 'Laisvę' per visus metus. Nieko nerašiau, likau lyg vienas vienuolis žmogus. Laiške rašote, kad šiais metais žadate atkankyti Tarybų Lietuvą. Kelios grupės atvyko į Vilnių, maniau, kad ir jūs ten būsite. Kelis kartus visus Vilniaus viešbučius aplankiau ir vis jūsų niekur neradau. O, kaip būtų buvę malonu, kad dar nors kartą butume galėję pasimatyti. A. Vadapalas

Trumpai iš visur

□ Viena didelė Anglijos firma, kovodama su savo darbuotojų tuščiu plepėjimu, suorganizavo specialią informacinę tarnybą, kuri patenkina jų smalsumą. Nuo 10 valandos ryto kiekvienas iš 500 darbuotojų gali surinkti vidaus telefono numerį ir išgirsti įrašytas į juoste "paskutines naujienas", meniu valgykloje, kas išėjo į pensiją, kas iš draugų pirkto kaidomai ir kt. Šiai informacijai klausyti užtenka dviejų minučių. Darbo našumas padidėjo.

□ Irane įsigalėjo naujas įstatymas: už medžio nukirtimą baudžiama 3 metams kalėjimo ir pinigine bauda.

□ Zubejda Šaldajeva, kilimų audėja iš Azerbaidžano, neseniai šventė 100 metų darbo sukaktį. Ji, 114 metų amžiaus, ta proga rankomis išaudė nepaprastai gražų kilimą.

□ Holinse (Anglija) įvykusiame iliuzionistų mėgėjų konkurse pirmą vietą laimėjo Rita Byti, namų šeimininkė. Į klausimą, kaip jai pavyko taip išminkinti rankų pirštus, kad net tapo magišku pokštų meistrė, ji atsakė: "Jau keletą metų kasdien kontroliuoju savo vyro kišenes ir portfelį taip, kad jis to nesuprastų - štai ir igudau..."

□ Honkongo restoranuose bene didžiausias skanėstas - žalių sriuba. Ji taip mėgstama, kad kiekvieną mėnesį iš įvairių Azijos šalių atvežama apie 100 tūkstančių tų roplių.

□ Londono gyventojas Rojus Mičelas padavė į teismą kaimyną už nakties tylos trukdymą. Kaimynas nesiteisino. Jis pareiškė teismui, jog... gražino ieškovui paties triukšmą. Tai jis magnetofonu įrašė pobūvio triukšmą, girdėtą per sieną, o kitą dieną įjungė juostą.

□ Sprendžiant iš naujausio žodyno, kurį išleido Švedijos mokslų akademija, švedų kalba dabar turi maždaug 160 tūkstančių žodžių. 1923 metais jų buvo apie 100 tūkstančių, 1889 m. - tikiai 40 tūkstančių. Kasmet šioje kalboje prisideda apie 1,200 žodžių.

□ Buvusio JAV mafijos vado sūnus Bilas Bonanas, išeidamas iš kalėjimo, pareiškė mesias gangsterio amatą ir tapsias rašytoju. Jis atsisakė suvaidinti pasiūlytą jam televizijos filme policininko vaidmenį, nes tas vaidmuo, jo įsitikinimu, nepadėtų pataisyti reputacijos.

□ JAV svarstomas projektas įstatymo, pagal kurį įprastinis miesto transportas būtų pakeistas sraigtasparniais. Amerikiečių specialistų nuomone, sraigtasparnis turi daug pranašumų prieš automobilius: jis dukart greitesnis ir reikalauja 1,300 kartų mažiau vietos. Miestuose tikriausiai bus naudojami dvmotoriai sraigtasparniai, skirti 10 keleivių. Bet prieš leidžiami sraigtasparniams pakilti virš gatvių, reikia sumažinti jų keliamą triukšmą ne mažiau kaip 90 procentų.

□ Dabar 48 procentai apklaustų 3,546 amerikiečių tiki esant vėlnia; prieš 10 metų - tik 37 procentai. Sumažėjo tikinčių į dievą. Daktaras Kladas Nanas iš Niujorko politinių tyrimų centro aiškina: žmonės vis labiau netikrė dėl rytdienos, vis auga nervinė įtampa, jiems atrodo, kad "viskas griūva, o galimybės tai sustabdyti ribotos".

PO ŠIAURĖS JŪRA ALIEJAUS ŠALTINIAI

Londonas. - Texaco kompanija praneša, kad jai pavyko po šiaurės jūrą, už apie 116 mylių nuo Škotijos, surasti gana didelius aliejaus šaltinius. Jau dabar iš jų gaunama po 7,246 statines aliejaus kasdien. Specialistai sako, kad šitie šaltiniai lyginasi su Vidurio Rytų aliejaus šaltiniais.

New Delhi, Indija. - Premjerė Mrs. Indira Gandhi sako, kad aukštai išsivysčiusių ir turtingų kraštų yra pareiga visais būdais padėti tokiems biedniems kraštams kaip Indija.

San Juan, Puerto Rico. - Čia lankydamsis valstybės sekretorius Henry Kissinger sakė, kad jis 1975 metais ruošiasi Lotynų Ameriką aplankyti mažiausia du kartus.

Lietuvos TSR Ateizmo muziejuje, kuris įsikūręs Vilniuje, kasmet pabuvoje dešimtys tūkstančių lankytojų ir visos respublikos.

Grazia tradicija tapo muziejuje rengiamos etnografinės vakaronės. Į jas paprastai susirenka kultūros darbuotojai, liaudies šiaurės vakarų Lietuvos, šokiai ir žaidimai, kuriuos atliko jauni saviveiklininkai ir pagyvenę žmonės.

Neseniai tokių vakaronių surengė pasvaliečiai, pavadinę ją "Linarūtės pabaigtuvės". Vakaronės metu skambėjo dainos, paplūsius šiaurės vakarų Lietuvoje, šokiai ir žaidimai, kuriuos atliko jauni saviveiklininkai ir pagyvenę žmonės.

Nuotraukoje: pasvaliečių vakaronė Ateizmo muziejuje. V. GULEVICIAUS nuotrauka

Detroit, Mich.

Is draugijų veiklos

Sekmadienį, gruodžio 8 d. įvyko LDS 21 kuopos mėnesinis susirinkimas. Narių atsilankė vidutiniškai.

Valdybos narių raportai iš jų veiklos priimti. Dar kelių dalykelių aptarus, buvo kuopos valdybos 1975 metams rinkimas. Išrinkti: pirm. Albert Stacey (Stasiukėnas), vicepirm. Alfonsas Rye, užrašų rašt. Ruth Gugas, finansų sekr. - išdininkas Servit išdo globėjai Frank Joshonis ir St. Masytė.

Išskyrus Frank Joshoni, visi kiti valdybos nariai yra antrosios kartos čia gimę ir augę veikėjai. Mes senesnio amžiaus organizacijų nariai esame labai patenkinti, kad čia gimę ir augę nariai dabar užima organizacijų kuopose ir visame veikime viršinių vietų.

Be to, Alfonsas Rye jau rašinėja į "Vilnius" anglišką skyrių, o Servit Gugas LDS organe "Tiesoje".

Antradienį, gruodžio 17 d. įvyko L.L.D. 52 kuopos susirinkimas. Narių atsilankė pusėtinais skaičiais. Valdybos narių raportai priimti. Vienas naujas narys įrašė. Spaudos vajininkai raportavo, kad mes šiuo laiku nesame daug ką nuveikę, nes labai daug prisnigo, apie 20 colių sniego, bet dar vis esame pirmoje vietoje.

Dabar pradėsime vėl dirbti sumažėjus sniegui.

Kuopos nariai nutarė paaugoti "Laisvę", "Vilniai" ir "Liaudies Balsui" po 10 dolerių iš išdo, ir nariai dar prisidėjo su aukomis. Bet aš nežinau, kiek jie suaukojo. Vistiek yra gerai, kad nariai paremia mūsų spaudą.

Daugelis senesnio amžiaus kuopos narių sirguliuoja ir negali lankyti kuopų susirinkimų, bet jie užsimoka duokles per kitus draugus.

L. L. D. 52 kuopos nariai užgrynė tą pačią valdybą 1975 metams: Pirmininkas Pranas Nakas, užrašų raštininkas Kazys Mack-Maknavičius, finansų raštininkas Pranas

Ulinskas, išdininkas J. K. Alvinas.

Po L.L.D. 52 kuopos susirinkimo prasidėjo Klubo pensininkų žaidimas. Jie susirenka kas penktadienį D. L. Klubu name ir lošia pinakli nuo 10 val. ryto iki 4 val. po pietų. O jiems visuomet skanių užkandžių priuošia Paty Stunskas ir Elizabeth Ulinskas, o joms padeda Mike Stunskas. Mes net nežinome, kaip joms atsidėkavoti.

Detroito Lietuvių Klubu susirinkimas įvyko gruodžio 22 d., 10 val. ryto. Narių buvo daug. Malonu buvo juos matyti.

Klubu valdyba išdavė raportus, kurie buvo priimti. Iš tikrųjų, mums yra garbė, kad Klubas turi tokią gerą valdybą.

1975 metams valdyba palikta ta pati. Pirmininkė St. Masis, vicepirm. Juozas Latoža, nutarimų rašt. Al. Stacey, finansų rašt. Servit Gugas, išdininkas Alfonsas Rye, išdo globėjai - Casy Garelis ir Emma Rye.

Tik vicepirmininkas Juozas Latoža, 93 metų, gimęs Lietuvoje, o visi kiti valdybos nariai yra čia gimę ir augę ir gerai išsilavinę. Bravo visiems!

Vietinis

Kauniečio prietaisais Sofijoje

Kaunas. Į Bulgarijos Liaudies Respubliką iškeliauo Kauno Antano Sniečkaus politechnikos institute sukurtas elektros mikrovariklių momentu matavimo stendas. Šis prietaisas, kuris bus eksploatuojamas Sofijoje rengiamoje TSRS Mokslo ir technikos pasiekimų parodoje, sukurtas instituto mažo galingumo elektros mašinų žinybinėje laboratorijoje. Jo autorius vyresnysis mokslinis bendradarbis P. Ukanis.

Minėtas prietaisas šiemet buvo eksponuotas sąjunginėje jaunųjų raštininkų kūrybos parodoje Maskvoje, kur susilaukė gero įvertinimo.

Naujųjų Metų Proga

Sveikiname Lietuvių Literatūros Draugijos Centro Valdybą, darbuotojus ir kuopų narius visame krašte ir užsienyje.

Taipgi sveikiname "Laisvės" kolektyvą, bendradarbius, vajininkus, rėmėjus, skaitytojus ir bičiulius Amerikoje, Tarybų Lietuvoje ir Kanadoje.

Linkime visiems tvirtos sveikatos, laimės, ryžto ir energijos visuomeninėje pažangioje veikloje.

Lai būna taika ir tautų draugystė visame pasaulyje!

LLD 45 KUOPOS VALDYBA IR NARIAI
St. Petersburg, Fla.

Miami, Fla.

Gruodžio 20 dieną mūsų Aido Choras turėjo pamokas. Po pamokų buvo susirinkimas, o po susirinkimo - "parė".

Pamokos gerai sekasi. Teko girdėti, kad su nauju mokytoju J. Krasnicku choras geriau sudainavo, negu kada pirmiau.

Susirinkimas buvo trumpas. Komisija raportavo, kad koncertas davė virš 123 dolerių pelno. Pelnas paskirtas laikraščiams "Laisvei" ir "Vilniai".

Choro valdyba aklamacijos būdą užgirta darbuotis ir ateinančiais metais, išskiriant prot. sekretorių. Kadangi draugas J. Daugirda po operacijos dar negali veikti, tai jo vieton išrinkta M. Navickienė. Choro valdyba 1975 metams yra tokia: pirm. J. Viginas, vicepirm. M. Fribergas, finansų rašt. F. Mankauskas, išdininkas M. Paukštaitienė, prot. rašt. M. Navickienė. J. Krasnickas apsiėmė chorą mokyti ir toliau.

Mariutė Paukštaitienė pagamino skanių valgių, o J. Viginas pavaišino gėrimais. Tai po susirinkimo smagiai pasilinksminome.

Sausio 3 d. bus choro pamokos. Kviečiame visus, kurie mylite dainą, ateiti į chorą dainuoti. Pamokos laikomos penktadieniais, 12 val. d., Lietuvių Socialiniame Klube, 2610 N. W. 119th St., Miami, Fla.

Cleveland, Ohio

Gruodžio 15 d. pas mus lankėsi Lietuvių Darbininkų Susivienijimo prezidentas Servit Gugas tikslu susipažinti su vietiniais draugais ir jų problemomis veikloje LDS labui. Tai buvo entuziastingas susirinkimas. Svečias pasveikino susirinkusius ir išdėstė savo vizito pas mus tikslą. Diskusijos buvo apie palaikymą kuopos tvirta finansiniais ir apie pagerinimą kuopos veiklos, kad susidarytų sąlygos prirašyti naujų narių.

Prezidentas Gugas siūlė pradėti veiklą sporto srityje, pradedant su "bowling", kur mišraus amžiaus žmonės gali dalyvauti ir pagerinti savo sveikatą.

Susirinkusieji išreiškė įvairias nuomones kas liečia kuopos veiklą. Bet su tuo vėl iškelta klausimas, kad pasidalinti esama kuopos turta. Tuo klausimu yra kuopoje pasidalinimas. Kuopos valdyba sutinka, kad gerą dalį pinigų būtų galima paskirti narių duoklių apmokėjimui, ir bendrai palaikyti kuopą stiprioje finansinėje padėtyje. Bet nemaža dalis narių nusistatė, kad kuopos turtais būtų išdalintas nariams.

Buvo pakeltas svarbus klausimas, tai kad eilė narių yra išmokėję savo apdraudą, bet dar vis turi duokles mokėti. Mūsų Susivienijimas turėtų tą dalyką pasvarstyti.

Sekantis LDS kuopos susirinkimas įvyks sausio 2 d., 1 val. popiet, ICA salėje, 15901 St. Clair Ave.

Visi kuopos nariai prašomi dalyvauti tame susirinkime. Turėsime išrinkti kuopos valdybą 1975 metams. Taipgi bus pateikti raportai apie 1974 metų kuopos veiklą.

Kalėdinis Pažmonys ir Susirinkimas

Vietinis moterų klubas su ruošė kalėdinį pažmonį su dovanomis ir tt. Taipgi buvo ir susirinkimas.

Pirmininkė A. Palton po susirinkimo pakvietė visus dalyvius pietauti. Buvo sudainuota "Happy Birthday" draugėm Anna Žemaitis, Mrs. Butyrius ir Anna Zuk. Mrs. Žemaitis mums pavaišino saldainėmis "Rūta" iš Lietuvos. Stasys Kuzmickas vadovavo dainavimui. Pagerbtom draugėm buvo pridergti gėlių papuošalai. Pavalgius ir pasivažišus dalyviai linksmi išsiskirstė laukti švenčių

IS SENOS PRAETIES

Ponų žiaurumas

PROF. J. PETRAITIS

Maždaug prieš 150 metų Plungės dvarininkas kuni-gaikišis Oginskis keturiais arkliais pakinkytoje karioje važiojo į Šiaulėnus. Netoli nuo Polekėlės (dabar Radviliškio rajone) skersai kelio prajojo raitelis su labai geru žemaitukų eržilu. Būdamas puikus arklų žinovas, Oginskis iš karto pastebėjo žemaituką nepaprastai gero eksterjero ir užkalbino raitelį. Raitelis pasirodė esąs Polekėlės dvarininkas von Doviattas (lenkų-vokiečių metis). Pastarasis paprašė Oginskį užvažiuoti į Polekėlės dvarą ir aprodėti savo dvaro arklus, - tame tarpe 2 kumeles - kalbamojo eržilo seseris. Apžiūrėjęs, Oginskis panoro nupirkti eržilą ir dvi kumeles, bet Doviattas nesusitiko nei parduoti, nei iškeisti.

Labai norėdamas gauti kalbamus arklus ir savo žirgyną ir nematydamas kitos išeities, Oginskis užkviatė Doviattą aplankyti Plunge. Oginskio kvietimas sudarė Doviattui didelę garbę ir greitai jis aplankė Plunge. Nežiūrint skanių pietų ir gausių išgerimų, Doviattas buvo kietas, kaip titnagas. . . Bet štai pamatė Oginskio kochaną Marysę ir iš karto nusileido. . .

Lenkų kalba buvo surašyta sutartis, pasirašyta Oginskio bei Doviatto, pridėtas antspaudas. Pagal tą sutartį Doviattas pasidavė atiduoti Oginskiui žemaitukų eržilą vardu "Maliuką", penkių metų amžiaus ir dvi kumeles: "Fale" bei "Figurą". Oginskis pasidavė atiduoti Doviattui kochaną Marysę, medžioklinį šunį "Reksą" ir tris baudžiauninkų šeimas, - tame tarpe vieną amatininką (kalvį); kiekvienoje šeimoje turėjo būti ne mažiau dviejų darbinų žmonių ir ne daugiau dviejų senių; tik amatininko šeimoje galėjo būti trys seniai.

Mainų objektai sutartyje vadinami daiktais. Sutartyje pasakyta, kad kochaną Marysę ir medžioklinį šunį "Reksą" Doviattas vežasi tuojau; arklus atsiims Oginskis dvieju savaitėi bėgyje. Prieš išvedant iš Polekėlės arkliai turi būti perkaustyti Oginskio kalvio, kuris atsivežė su savimi pasagas. Pristačius arklus, Doviatto įgaliotiniui išduodami baudžiauninkai. Ta sutartis drauge su kitais dokumentais iki 1934 metų rudens buvo Oginskio žirgyno archyve, kurie radosi Plungės rūmų palėpėje ir 1934 metais perduotas karo žinybai.

Eržilės "Maliukas" turėjo didelę įtaką žemaitukų veislėi: iš jo palikuonių išvesta tos veislės geriausia linija - "Patrimpo" linija.

Tarp trijų baudžiauninkų šeimų Doviattas gavo iš Oginskio kalvį Lėką, toki stiprų, kad trys vyrai jį neįveikdavo paristi. Jis buvo apgyvendintas Palieknės kaime, - apie 2 km nuo Polekėlės (sutartyje vadinamos Doviattovo).

Doviatto dvaruose buvo tokia tvarka: pamatęs cinant, jojant arba važiuojant poną (arba bet kurį jo šeimos narį), baudžiauninkas privalėjo atsisoti, nusiimti kepurę ir stovėti ramiai, iki ponas išnyks iš akių. Nusižengusi šiai tvarkai žmogų plakdavo rykštėmis su specialia mašina, kuri susidėjo iš lovio į jį guldydavo plakamą nuoga baudžiauninką ir dviejų krumpliaračių; didįjį krumpliaračių sukdavo rankenų pagalba; prie mažojo krumpliaračio ašies buvo įtaisyta 5

namie - ir laukti pasakiškų linksnų naujų metų - 1975.

Moterų klubas pradės naują veiklą 1975 metų veiklą su sausio 9 d. susirinkimu. Geriausios klotės jūsų grupei. J. P.

storos rykštės. Mažasis krumpliaračis buvo 5 kartus mažesnis už didįjį. Apsukus vieną kartą rankeną, paguldymam levyje baudžiauninkui rykštės sukirdavo 25 kartus.

Vieną kartą kalvis Lėkas sunkiai sirgo ir gulėjo sodyboje po medžiu; atjojus ponui, nepajėgė atsistoti. Ponas įsakė plakti Lėką - įkirsti 100 rankenos apsisukimų. Nuoga Lėką paguldė į lovį ir plakė, prižiūrint pačiam ponui Doviattui. Apsukus mašinos rankeną 50 kartų, ant Lėko nugaros nebeliko nei vieno raumens, o kaulai buvo sulaužyti. Lėko palaikus (tuomet Lėkas buvo jau nebegyvas) paguldė veidu į viršų ir tęsė plakimą. Po to aukštai nuopiove medį, po kuriuo prieš tai gulėjo Lėkas, ir ant jo kelmo pakabino Lėko palaikus, kurie kabėjo ten iki pat žiemos. Doviattas įsakė visiems savo baudžiauninkams ir jų vaikams žiūrėti kabančius Lėko palaikus, kad visi žinotų, kas gresia tiems, kurie negerbia pono. Palieknės kaimą pavadino Polėka - reiškia kas liko po Lėko, nepagerbusio pono.

Minėto Doviatto palikuonys dėl nesuprantamų priežasčių laikė savo dvaro rūmų palėpėje minėtą mašiną žmoniems plakti. 1941 metų pavasarį tą mašiną rado Šiaulių apskrities vykdymo komiteto pirmininkas drg. Bakutis ir palėpę pristatė į komitetą.

Tarybų Lietuvoje

Lapkritio mėnesį Lietuvoje buvo iškilmingai atidaryti du nauji tiltai. Vienas jų sujungė Neries krantus ties Nemenčine, antrasis - Rusnės salą su krantu.

Dabar Lietuvoje yra du su viršum tūkstančio tiltų. Daugiausia jų - Silutės rajone, Nemuno deltoje. Užbaigę Rusnės tiltą, statytojai persikelia į Jurbarką. Čia prasidės ilgiausio Lietuvoje - 497 m tilto per Nemuną statyba. Netrukus naujais tiltais pasipuos Vilnius: jie peršoks Nerį ties Pedagoginiu institutu ir Bukčiuose. Dar du tiltai sujungs Minijos krantus.

Naujas "Turisto" viešbutis

Pirmuosius svečius priėmė Vilniuje atidarytas naujas viešbutis "Turistas". Jis iškilio dešiniajame Neries krante, kur šiemet jau atšvęstos universalinės parduotuvės įkurtuvės.

Septinių aukštų "Turisto" viešbutis - vienas geriausių Lietuvos sostinė.

"Turistas" - trečiasis viešbutis, šį penkmetį atidarytas Vilniuje. Šiuo metu greta statomas 22 aukštų "Inturisto" viešbutis.

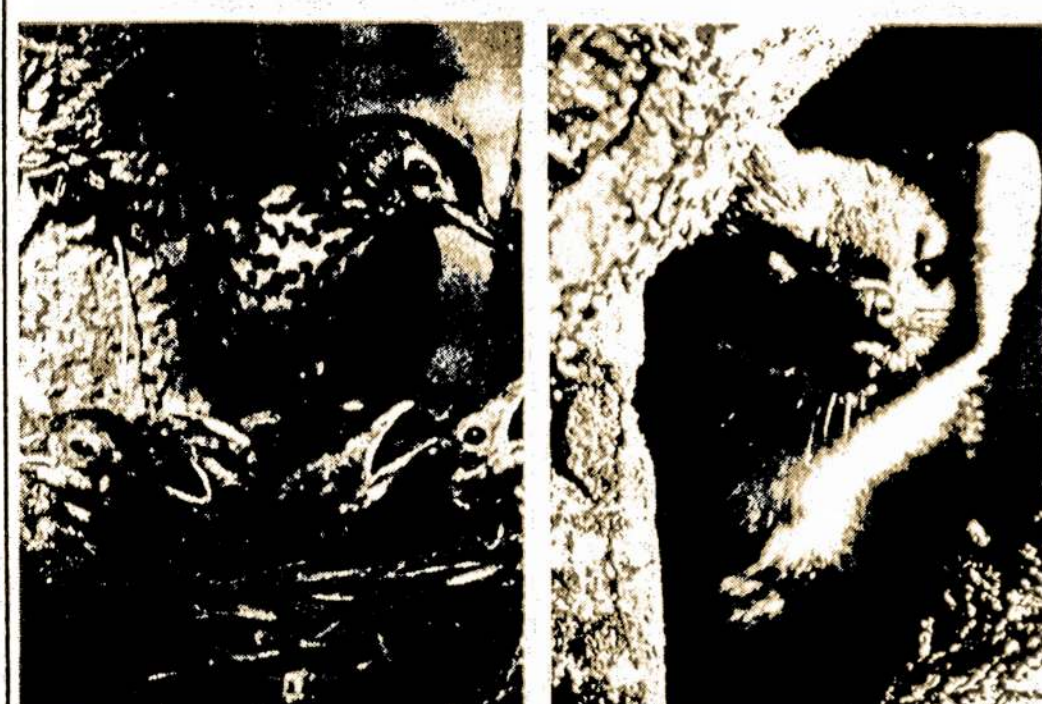
Neolito periodo stovykla

Kauno senamiestyje Akmens amžius žmogaus pėdsakai aptikti Kauno senamiestyje. Tiesiant naują magistralę į Vilijampolę, tarp Pakalnės ir Meskupo gatvių, ekskavatoriaus kaušas iš 3-3,5 metrų gilio iškėlė ugniavietės liekanas.

Ištyrę radinio vietą, archeologai nustatė, kad tai vėlyvojo akmens amžiaus - neolito periodo (4000-1600 m. prieš mūsų erą) žmonių stovykla. Stovyklą užkonservavo kažkada ją užpylusios 1,5-2 metrų storio šlaito nuosėdų.

Akmens amžiaus stovykla senamiestyje, kaip ir Eigulių, Veršų piliakalnių ir kitų Kauno vietovių akmens amžiaus radiniai, patvirtina, kad nuo seno Nemuno ir Neries santaka žmones traukė palankiomis gamtinėmis sąlygomis.

Punios šilas

Strazdo giesmininko šeimyna J. Grigaliūno nuotr.

Šilo gyventojas - miškinė kiaunė. K. Virbieko nuotr.

Nemuno kilpoje, apsuptoje kelių upės terasų, ant 50-150 m aukštumų šniokščia vienas gražiausių Lietuvos - 2,720 ha Punios šilas. Kai nuo Punios girininkijos pasodos, esančios Panemuninkų kaime, išeini vieninteliu keliu per šilą aukštyn, aplink ir žemyn dairdamasis, pamatai gyvą miško muziejų, kuriame stebina medžių aukštumas, drūtumas, medynų rimtis, uogienojai, žolijų įvairovė. Daug metų tausotas ir globotas šilas su kerpių ir samanų sąžalynais ant palinkusių lapuočių stiebu dvelkia senove.

Šilas ypač gražus vasarą, kai viešpatauja tamsi medžių žaluma, kai šniokščia šita medžių ir krūmų lapų jūra ir svaigsta žemė nuo žiedų. Tada, rodos, viskas kvepia: samanų - šilinės plunksnės, atžalinės gužtvės, silnyčiai ir raudongalviai balų kiminai. Aromatą skleidžia spygliai, tinkantys arbatai, dantų pastai, muilui, kombinuotiems pašarams. Viskas čia ima rodytis žalia, judru ir gyva. Gaila, bet šilą sunku aprašyti. Tą nepakartojamą gamtos ir žmogaus rankų kūrinį reikia pamatyti. "M. ir G."

ANTANAS JONYNAS Prisiminimai

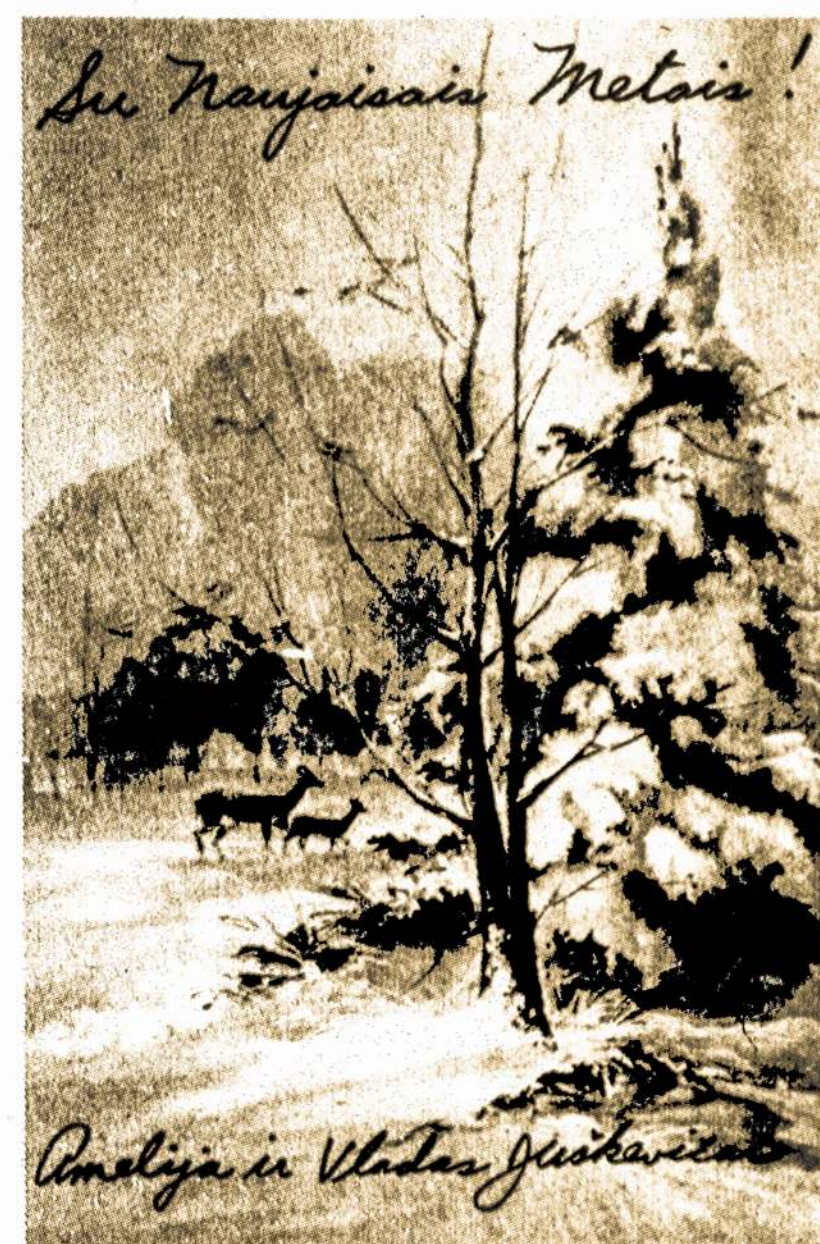
Prisiminimai saldūs. Kaip užgintas vaisius. Ginies, kratai ju. Atsikratyti negali. . . Grįžti atgal Tais toliais praeitaisiais Ir nepažįstamas Pasijunti Pažįstamam kely.

Tarsi ne tu, O kitas būtų čia praėjęs, Ne tuo žingsniu, Ne ta sparta, Visai kitu tikslu. Atsikratyti negali. . . Grįžti atgal Tais toliais praeitaisiais Ir nepažįstamas Pasijunti Pažįstamam kely.

Dabar paimtum, Viską viską Ištaisytum dailiai. Ir būtų kelias - Tavo, O ne svetimas kažkoks. . . Kovo, darbe, Draugystėje ir meilėje Tu būtum - tu, Vadinasi, - Kitoks.

Visai kitaip girdėtum

ISTORIJS ŽVIRGŽDAS Aš nesilenksiu Mitologiniam lietuvio žalčiui, Atžagariam plaukimui Prieš ugninę srovę Nuoga krūtine. Ir protėviams brangiems Aš negaliu atleisti Jų senųjų kalčių, Kol nuolankumas - Jų našta Tebeslegia mane. Istorija Kiekvieną kartą Tarp dantų Kaip kietas žvirgždas grikštels, Kai prie šventųjų upių Su saulėlydžiais kalbėsuios Vėlyvais. . . Ak! Pavėluotas krikštas Niekada nebūna atgimimo krikštas, Tik susitaikymas Su svetimais dievais.

Naujųjų Metų Proga

Sveikinu draugą Antaną Bimbą, visus draugus ir pažįstamus. Linkiu, kad visi sulauktų geresnio gyvenimo.

JUOZAS KAZLAUSKAS
Wethersfield, Conn.

APIE KAI KĄ

Boston, Mass.

Svarbiausios žinios pas mus, tai vaikų mokslo trukdymas. Nors ir blogomis žiniomis, betgi mūsų miestas išgarsėjo: po visą šalį žinių perdavėjai mini Bostoną. Gal niekur kitur baltieji šovinsitai taip smarkiai nesispardo prieš integraciją, kaip South Bostone. Bet jiems prastai sekasi. Kai už integraciją gruodžio 14-ą buvo surengta Bostone demonstracija, dalyvavo per 20,000 maitos spalvos žmonių. O kai prieš integraciją south bostoniškai rengė demonstraciją, tik gal du tūkstančiai susirinko į Boston Common parką. Žinoma, nei vienos nei kitos demonstracijos tikrų skaitlinių niekas negalėjo paduoti, bet faktas yra, kad pirmoji buvo kelis sykius didesnė. Už integraciją kova nebaigta. Gruodžio 18-os laidoje, "Boston Globe" rašo, kad ateinančiais metais vieton 19,000, bus autobusais vežama net 31,000, o gal ir daugiau vaikų. Mokyklų Departamento planas vežti į East Bostoną ir Charlestown, į visą West Roxbury, Hyde Park, Roslindale ir Brightoną. Gal bus net 35,000 moksleivių autobusais vežami.

Miesto meijoras K. White surengė pensininkams "parę". Į Hynes auditoriumą suvažiovo tūkstančiai senų žmonių (Senior Citizens). Dauguma buvo miesto autobusais suvežti. Visi gavo po sausainių dėžutę, po poduką "aiskrymo" ir ilgą

vertelgų sąrašą, pas kuriuos produktai seniems pigesni. Buvo šioji tokia programa su meijaro prakalba ir linkėjimais seneliams. Pabaigoje buvo rodomas filmas.

Kalbant apie filmus, tenka pasakyti, kad Bostone teatrai labai nusigyveno. Miesto meijoras žada duoti kai kuriems pagalbą.

Gruodžio 17-ą teatrų ir spaudos profesionalams surengtame pobūvyje, Parkman House, K. White sako, kad jis esąs labai susirūpinęs teatrų Wilbur, Colonial ir Shubert bloga padėtimi. Jie gali būti sugriauti ar parduoti. Priminė ir tą faktą, kad teatrų distrikte smarkiai bujoja prostitucija, ir kad jis to netoleruos. Jis sakė, kad neris matyti teatrų išnyksiant, žadėjo duoti pagalbą.

Labai daug kalbama ir rašoma kaip per šventes pavalgydinti ir šiaip sušelpiti bėdnuosius, kurių skaičius kas kart didėja. Visokios labdaringos organizacijos renka pinigų vardan bėdnujų. Rodos, kad vargšams tereikia tik per Kalėdas ir Naujus metus pavalgyti, o kitomis dienomis, kaip pas mus sakydavo, "šventu duku gyventi".

Gaila, kad ir nuskriaustieji dar vis garbina seniai išgalvotą legendą. . . .

Porą sykių aplankiau tris "Laisvės" skaitytojas, geriau pasakius, buvusias mūsų laikraščio skaitytojas. Suzana Šukienė, Helen Thomas (Tamošauskienė) ir Mary

Kardokienė randasi Bayside Nursing Home South Bostone. Gražus, naujas pastatas. Jame randasi daug senelių. Atrodo, kad ten jie gerai prižiūrimi, bet ne visi patenkinti. Būtų geriau, jeigu ju išauklėti vaikai galėtų - turėtų galimybę senelius privatiškuose namuose iki mirties prižiūrėti.

Kas liečia mūsų drauges, tik M. Kardokienė biskį stipresnė. Jai nuvežiau porą laikraščių. Sakė: "Bandysiu skaityti, jei galėsiu suprasti". . . . Pas mus, kaip ir visur, lietuviai pamažu nyksta.

Kaip jau buvo "Laisvė" rašyta, kad su sausio 7-ą laikraščio vėjus baigiamas. Todėl prašau norinčiuosius per mane atsisakyti prenumeratą, užsirašyti ar kam kitam užsakyti, arba paaukoti dolerį ar daugiau dėl laikraščio išlaikymo, kreiptis be atidėliojimo - ku aknščiau, tuo geriau. Žinoma, aš nepyksiui, jei ir patys pasitarinausite. Bet kai turime vadinamą, tai kam pačiam eiti į pastą ar į banką". Mano 442-5355. Lauksiu skambučio.

A. Kandraška

DOLORES HUERTA

Kalifornietė United Farmworkers of America unijos viceprezidentė ir organizatorė. Ji lankėsi New York'e su svarbia misija - pasidaruoti dėl pravedimo boikoto prieš Kalifornijoje užaugintus daržoves, kol tų farmų savininkai atsisako pripažinti uniją ir pagerinti darbininkams darbo sąlygas.

Pranešimas

Dar vienas lietuvis atsidarė biznį, kuris vadinasi Sunland Realty, 451 - 4th Street, No., St. Petersburg, Fla., 33704. Telefonas: 527-0696, Anton L. Mauragas, Realtor. Mauragas yra sūnus buvusios Antonina Kairis. Jis maloniai patarnaus lietuviams, kurie norina perkelti bei paruoti namą. (47-8)

Rep.

Graziai pagerbtas
žymus veikėjasJames Jackson
kaipo kolegijos studentas,
apdovanotas "Eagle Scout"
premią.

Praeitą sekmadienį įvyko žymaus Amerikos Komunistų Partijos veikėjo James Jacksono 60-ojo gimtadienio atžymėjimas. Pagerbimą ruošė keletas dešėkų žymių amerikiečių. Į vietą buvo parinkta mums tikrai nepaprastas, būtent, dydisys ir vienas iš puošniausių New York'e viešbučių - Hilton Hotel. Idomu, kad didžiulė Ballroom salė buvo sausakimais pripildyta šventikais nusiteikusiais dalyviais.

Nesigailime užsimokėję po \$5.50 įžangos. Už tą gavome pasiklausti idomių kalbų ir pasizavėti gražia menine programa. Prieš, po programos, dar buvom pavaišinti kavute ir labai skaniu "birth-day" tortu.

Apie jubilatą, be kitų, kalbas pasakė Komunistų Partijos pirmininkas Henry Winston, partijos generalinis sekretorius Gus Hall ir labai iškalbi Jackson žmona Ester, žurnalo "Freedomways" redaktorė. Tai įdomi moteriškie veikėja. Ji pasakė apie savo vyrą labai gražią kalbą.

Pabaigoje pats jubilatas apibūdino savo 60 metų gyvenimo nueitą kelią. O tas kelias ne visada buvo rožėmis išklotas juodam žmogui, gimusiam ir augusiam Virginijos valstijoje, nekarta ragavusiam labai karčios razmo "duonos". Dabar jis jau kovose užsigrūdijęs kovotojas ir giliausiai įsitikinęs, kaip jis sako, kad jo pasirinktas kelias yra teisingas, kad jo taip, kaip ir visų komunistų, puoselėjamos idėjos yra vienintėlės idėjos, kurios visą žmoniją veda į laisvą ir šviesų rytojų, kuriame žmogaus išnaudojimas žmogui neturės vietos žmonių santykiuose. . . .

Skaitytina publika entuziastiškai palinkėjome jubilatui laimėti ir sėkmės garbinguose užmojuose. . . .

Rep.

NEW YORKO
NAUJIENOS

Surasta, kad miesto viešosiose mokyklose yra net 158 pažeidimai nuo gaisro apsaugos taisyklių. Esą paliesta 100 mokyklų. Svetimo Taryba ir Gaisro Departamento veikia bendromis pastangomis, kad tie nesaugumai iš mokyklų nuo gaisro būtų kuogreičiausia pašalinti.

Per penkis savaites Sveikatos Departamento buvo uždrausta mieste pardavinėti kenuotą Geisha rūšies tuną žuvį, kaip pavojingą sveikatai. Dabar tas uždraudimas nuimtas.

New Yorko naujasis gubernatorius Hugh Carey sako, kad New Yorko miesto mokyklos yra didžiausioje netvarkoje, joms stoka geros vadovybės. Jeigu mokyklų sistemos vadovybė kreipsis į valstiją finansinės pagalbos, iš jų busi pareikalauta rimtų reformų, pakeitimų, pagerinimų.

Miesto mokyklų viršininkas Irving Anker reikalauja 1975-1976 metams mokykloms skirti biudžetą iš \$278,000,000. Jis pats sako, kad tai milžiniška suma, bet, girdi, mūsų vaikų šakaite negalima taupyti lėšų.

Ka apie tai pasakys miesto majoras Beame ir Miesto Taryba, sužinosime vėliau.

Pranešama, kad miesto pašalpgavių skaičius vėl padidėjo 8,645 asmenimis. Nedarbo kilimas didina bėdnuomenės gretas.

Miesto Planavimo Komisija siūlo 1975-1976 m. atsisakyti statymo 22 naujų mokyklų, taip pat nutraukti statymą Second Avenue požeminio traukinio, o tuos pinigų panaudoti pataisymui ir pagerinimui esamųjų viešųjų mokyklų pastatų.

Miesto Sveikatos Departamento baigė savo mokyklų saugumo tyrinėjimą. Savo raporte sako, kad įsai surado net 90 mokyklų procentuose pažeidimų sveikatos ir saugumo reikalavimų. Tyrinėjimu užsiėmė šimtas inspektorių.

New Yorko valstijos naujasis gubernatorius Hugh Carey ir New Yorko miesto turės savo raštine. Vieta: Avenue of the Americas ir 55th St., Manhattane. Tai pati vieta, kur gubernatorius Nelson Rockefelleris turėdavo savo raštine.

NESIMATO GALIMYBES
SUSITARTI

Washingtonas. - Čia ateinančios žinios iš Egipto ir Tel Aviv teigia, kad tuo tarpu nesimato jokių galimybių tarp Izraelio ir Egipto susitarti dėl Izraelio užgrobtų arabų žemių. Priešingai, plačiausiai kalbama apie galimybes ginkluoto susikirtimo greitoje ateityje.

Pas Aidiečius
Naujųjų Metų
sutiktuvėse

Siemet mūsų aidiečių ruošiamos Naujųjų Metų sutiktuvės įvyko praeitą trečiadienį po pietų. Tai buvo viena iš gražiausių ir linksmiausių praleistų popiečių. Iš aidiečių pusės buvo nieko nesigailėta svečių priėmimui. O jų suėjome nemažas būrys. Matėsi ir nematytų, ir labai seniai nematytų veidų. Sveikinomės, bučiavomės, vieni kitiems karštai linkėdami laimingiausių 1975 metų.

O tų dainų dainelių mūsų mielių Mildred Stenslerienės ir Bronės Salinaitės vadovybėje visi kartu sudrožėme net keletą. Arba - kas sakė, kad mūsų New Yorko pažangiečiai jau seniai pamiršo kaip šokti!

Apie valgius ir vaišes nereikia nė kalbėti. Ne veltui per tris dienas salės virtuvėje prakaitavo mūsų darbštiesiosė Nelė ir Julė. Didelė garbė ir nuoširdžiausia joms padėkas!

Bet aš jau kišiuosi ne savo reikalus. Tegu patys aidiečiai pasigirs apie šias jų suruoštas dar vienas tokias šaunias Naujųjų Metų sutiktuves.

Svečias

PALEIS 7,500
DARBININKŲ

New Yorkas. - Black & Decker kompanija praneša, kad su sausio 13 d. ji vienai savaitei uždarys visus savo septynis fabrikus ir paleis iš darbo 7,500 darbininkų.

Chicago, Ill. - Aną dieną čia kalbėdama masiniame susirinkime Čilės Jaunųjų Komunistų Lygos sekretorė Gladys Marin pareiškė, kad fašistinis teroras nepajėgė sutriuškinti Čilės liaudies valios išsilaisvinti. Ateis ta diena, kada įsai sukils ir sutraukys priespaudos pančius.

Child Care in the
Soviet Union

There was another article by Hendrick Smith in the New York Times. This time he was writing about the child in the Soviet Union. He says that Zoya Idenko is the model of the young Soviet mother liberated by a local day care center that permits her to hold a job. With her 3-year-old son in a state nursery, she works as a guide for Intourist and sometimes also teaches English at a night school.

He goes further to say that under the highly subsidized Soviet day care system, Mrs. Idenko pays a modest 10.50 rubles (\$13.86) per month - about one-tenth of her pay - for six days a week of child care. She drops her boy off at about 8 A. M. and picks him up at 7 P. M. He gets three meals and a snack daily.

I have been reading Hendrick Smith's articles in the New York Times about the

Pramogų kalendorius

VASARIO 16 D.

LLD 185 kuopos ruošiamas kultūrinė popietė su rodymu filmų iš Lietuvos. Bus užkandžių ir kavos. Pradžia 2 val. Visi ir visos kviečiami dalyvauti.

Kp. Valdyba

Kovo 9

Niujorko Lietuvių Moterų Klubo minėjimas **Moters Dienos** Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

BROOKLYN, N. Y.

LDS 1 Kuopos Nariams

LDS 1 kuopos susirinkimas įvyks sausio 6 d., "Laisvės" salėje. Pradžia 2 val. popiet. Prašome kuopos narius dalyvauti tame susirinkime.

Kuopos valdyba

LLD 1 KUOPOS NARIAMS

Sausio 6 d., pirmadienį, 3 val. po pietų įvyks LLD 1 kuopos susirinkimas, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Valdyba

"Laisvės" direktoriams

Direktorių posėdis atidėtas nuo gruodžio 31 d. į sausio 7 d., 2 val. po pietų, Laisvės salėje. Prašome įsijieyti.

A. Rainienė, Sekretorė

D. GALINAUSKIENĖ

LIGONINĖJE

Adelė Rainienė pranešė, kad mūsų Niujorko Lietuvių Moterų Klubo narė Domicelė Galinauskienė sunkiai serga. Rainienė ją rado be sąmonės jos namuose gruodžio 27 d. Atrodo, kad ji turėjusi smūgį (stroke).

Galinauskienė dabar randasi Terrace Heights Hospital, 87-37 Palermo Street, Hollis, L. I.

Ieva

Miami, Florida

Gruodžio 18 dieną įvyko Lietuvių Literatūros Draugijos 75-tos kuopos susirinkimas, o gruodžio 17 dieną buvo metinė suaktis nuo mūsų ilgametio progresyvių gretose veikėjo Vinco Stankaus mirties. Kuklioji Vinco žmonelė Elzbieta pasiteiravo pas V. Boviną ir kitus jos buvusio vyro draugus, kaip būtų galima paminėti jo mirties metinę suaktį. Mes visi pasitarėme sutikome, kad patogiausia bus tai padaryti paminėjimą sujungus su kuopos susirinkimu. Draugė Elzbieta tam tikslui paaukojo šimtine. Nuo išlaidų užkandžiams, kuriuos paruošė Iešmantienė. Aiomontienė ir kitos draugės, likusius virš dviejų trečdalių šimtinės, paskyrėm lygionis "Laisvės" ir "Vilniai".

Be piano ir akompanistės meninė programėlė nebuvo labai gausi. Bet ji buvo tuomi reikšminga, kad tokie žymūs solistai kaip Augustinas Iešmantas, Julius Krasnickas ir Mae Gabrėnienė dalyvavo pagerbime to energingo veikėjo atminimo. Be to, dar ir Miamio Aido Choras sudainavo "Ko liūdi, berželi".

Vinco Stankaus biografijos aš čia nekartosiu, nes draugas V. Bovinas prieš metus laiko "Laisvėje" aprašė jo gyvenimą ir veiklą "Prie Vinco Stankaus karsto".

Mielieji draugai, Vincas Stankus paliko savo gyvenimo pėdsakus. Jis daug veikė ir daug korespondencijų parašė ir pažangiąją spaudą. Su prantama, Vinco mintys jau ir dabar pageltusiuose iškarpų lapuose neišsilaikys taip ilgai, kaip išsilaikė Donelaičio arba Shakespeare'o. Bet jūra susidaro iš mažyčių lašelių vandens. Liaudies jėga susikaupia iš pažangių pavienių žmonių pastangų. Vincas ir buvo tuo mažyčiu lašeliu, iš kurių susitelkė ta galingoji socialistinės pasaulio dalies jėga, prieš kurią reakcionieriai ir savanaudžiai neatsilaidojimas bus visoje planetoje panaikintas ir pasaulinė taika užviešpataus.

Ilsėkis, Vincai, po Floridos švelnaus Karibų vėjelio šnarinančia palme. Mes likusieji tęsiame tavo dar neužbaigtą darbą.

A. P. Gabrėnas

LIUDNĖS PRISIMINIMAS

Vincos Stankaus

mirė

1973 m. gruodžio 17 d.

Metai prabėgo, kai mano mylimas vyras Vincas Stankus užmerkė akis, bet mano širdyje jis dar gyvas. Vincas paliko mane ir draugus su kuriais jis veikė organizacijose, rūpinosi, kad pasaulyje būtų taika, rėmė pažangiąją spaudą.

Lai būna Tau, Vincai, amžinas poilsis, o mes tęsiame Tavo nebaigtus darbus.

ELZBIETA STANKUS
Miami Springs, Fla.

Linksmų Naujųjų Metų

Sveikinu draugus ir drauges Amerikoje, Kanadoje ir Tarybų Lietuvoje. Taipgi sveikinu visą "Laisvės" kolektyvą.

Linkiu visiems sveikatos ir laimės!

JOSEPHINE AUGUTIENĖ
No. Miami Beach, Fla.

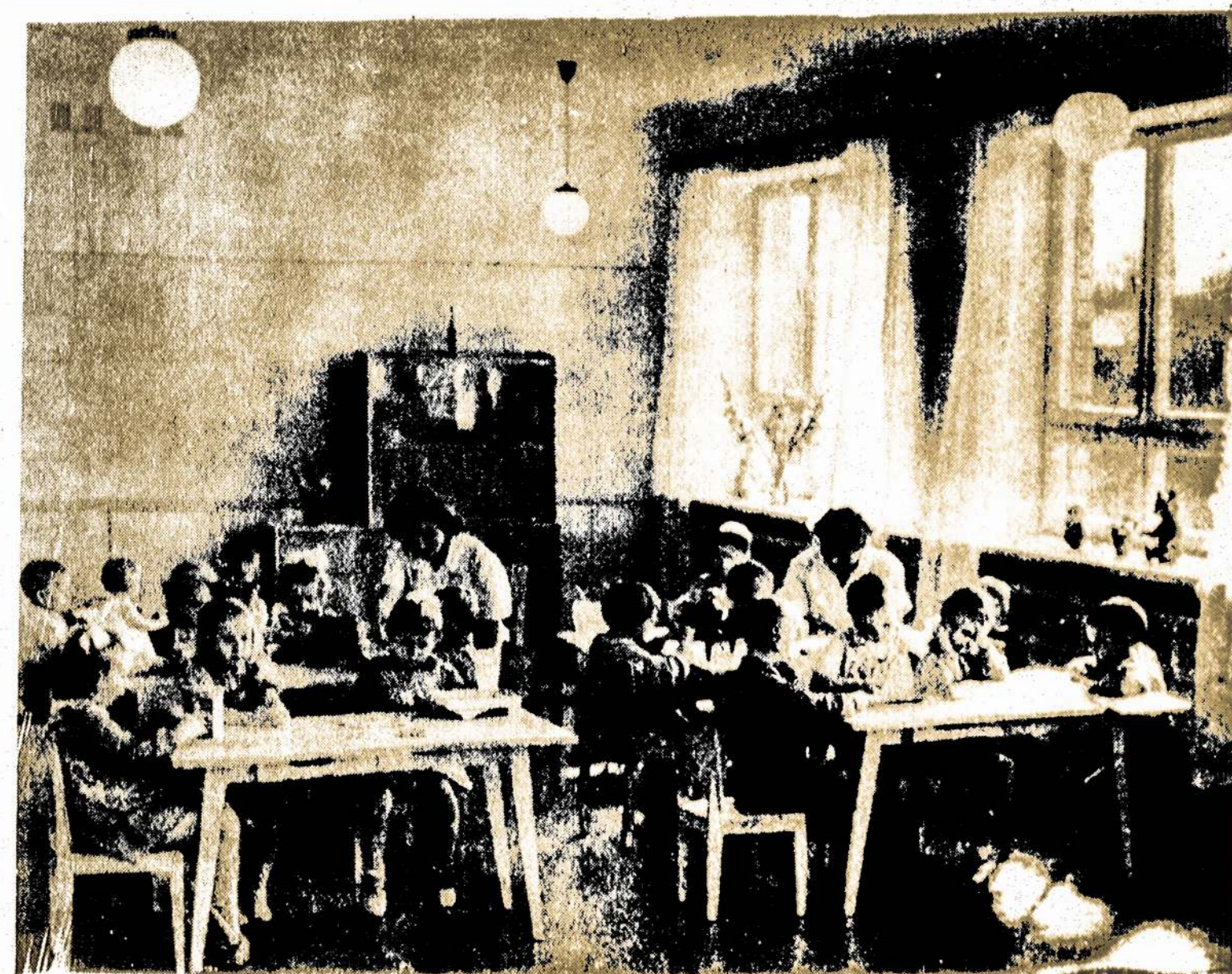
GLINKĖJIMAS SU NAUJAISIAIS

1975-AISIAIS METAIS

Sveikiname Pradėjus kelionę Siems metams naujiems Linkiu geros laimės Bičiuliams visiems

Ir taipgi mūs "Laisvės" Gyvuot visados Ir jos personalui Sveikatos geros

Jonas Juška

One of the child care centers.